

Rana kommune

Overordnet analyse for plan for forvaltningsrevisjon 2012 – 2016

Opplysninger som kommer fram i dokumentet er ikke verifiserte, og kan ikke bli benyttet som faktagrunnlag uten ytterligere undersøkelser.

«Overordnet analyse»

Mai 2016

Rapporten er utarbeidet for Rana
kommune av Deloitte AS.

Deloitte AS
Postboks 6013 Postterminalen, 5892
Bergen
tlf: 51 21 81 00
www.deloitte.no
forvaltningsrevisjon@deloitte.no

Innhold

1.	Innledning	4
2.	Oversikt over identifiserte risikoområder	7
3.	Forslag til forvaltningsrevisjonsprosjekt	13
4.	Organisasjon og administrasjon	18
5.	Tekniske tjenester	24
6.	Omsorg	29
7.	Helse og sosial	33
8.	Barnehage	38
9.	Skole og PPT	41
10.	Kultur	45
11.	Tidligere gjennomførte forvaltningsrevisjoner	47

---

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

Kontrollutvalget er pålagt å utarbeide en plan for forvaltningsrevisjon. Dette dokumentet er et analysegrunnlag som skal danne grunnlag for kontrollutvalgets arbeid med plan for forvaltningsrevisjon for 2016-2020.

For at planen skal gjenspeile de viktigste områdene i kommunen der det er behov for forvaltningsrevisjon, har Deloitte gjennomført en risiko- og vesentlighetsvurdering (overordnet analyse) av virksomheten til kommunen. I prosessen med den overordnede analysen har det blitt gjennomført møter, intervjuer og spørreundersøkelse.

Analysen er av overordnet karakter, og i stor grad basert på innspill som har kommet frem gjennom intervju, spørreundersøkelse og gjennomgang av tilgjengelig skriftlig informasjon. Informasjon som har fremkommet i intervju og spørreundersøkelse er bare i begrenset grad verifisert av kommunen på nåværende tidspunkt. Informasjonen er i analysegrunnlaget brukt som indikasjon på risikoforhold som eventuelt bør eller kan følges opp/undersøkes i en forvaltningsrevisjon eller gjennom andre undersøkelser dersom kontrollutvalget og kommunestyret ønsker dette basert på en samlet risiko og vesentlighetsvurdering.

1.2 Overordnet analyse og plan for forvaltningsrevisjon

I forskrift om kontrollutvalg går det frem at:

”Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret eller fylkestinget er konstituert, utarbeide en plan for gjennomføring av forvaltningsrevisjon. Planen vedtas av kommunestyret, som kan delegerer til kontrollutvalget å foreta endringer i planperioden.”

Det er et krav om at planen skal være basert på en overordnet risiko- og vesentlighetsvurdering:

”Planen skal baseres på en overordnet analyse av kommunens eller fylkeskommunens virksomhet ut fra risiko- og vesentlighetsvurderinger, med sikte på å identifisere behovet for forvaltningsrevisjon på de ulike sektorer og virksomheter.”

Formålet med den overordnede analysen er å fremskaffe relevant informasjon om kommunens virksomhet, slik at det er mulig for kontrollutvalget å utarbeide en plan for forvaltningsrevisjon og å prioritere mellom ulike områder hvor det kan være aktuelt å gjennomføre en forvaltningsrevisjon.

Den overordnede analysen skal avdekke indikasjoner på avvik eller sårbare områder i forvaltningen, sett i forhold til regelverk, politiske mål og vedtak. I denne sammenhengen viser «risiko» til sannsynligheten for og konsekvensene av at det kan forekomme avvik fra for eksempel regelverk, mål, vedtak og andre føringer som kommunen har satt for virksomheten.

Risiko bør vurderes innenfor alle kommunens vesentlige tjenesteområder. På bakgrunn av denne risikoanalysen vil det utarbeides forslag til forvaltningsrevisjonsprosjekter og kontrollutvalget må avgjøre hvilke prosjekter de ønsker å prioritere i sin plan for forvaltningsrevisjon.

I regelverket går det fram at kontrollutvalget skal påse at virksomheten blir gjenstand for forvaltningsrevisjon, og er ansvarlig for å bestille forvaltningsrevisjon av revisjonen. Bestilling av prosjekter for forvaltningsrevisjon skal som hovedregel ta utgangspunkt i utarbeidet plan for forvaltningsrevisjon som skal vedtas av kommunestyret.

I henhold til kommuneloven § 77 er forvaltningsrevisjon definert som systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og er ut fra kommunestyrets vedtak og forutsetninger. I forskrift om revisjon § 7 kan tema for forvaltningsrevisjon være å:

- vurdere om forvaltningen bruker ressurser til å løse oppgaver som samsvarer med kommunestyrets vedtak og forutsetninger
- vurdere om forvaltningens ressursbruk og virkemidler er effektive for å nå målene som er satt på området
- vurdere om regelverket etterleves
- vurdere om forvaltningens styringsverktøy og virkemidler er hensiktsmessige
- vurdere om beslutningsgrunnlaget fra administrasjonen til de politiske organer samsvarer med offentlige utredningskrav
- vurdere om resultatene i tjenesteproduksjonen er i tråd med kommunestyrets forutsetninger og/eller om resultatene for virksomheten er nådd

I praksis har kontrollutvalget og kommunestyret stor frihet til å definere hvordan prosjektene skal utformes gjennom formål og problemstillinger. Forvaltningsrevisjon kan gjennomføres innenfor alle tjenesteområder i kommunen.

1.3 Metode

1.3.1 Dokumentanalyse

Dokumentene som er gjennomgått er i hovedsak informasjon fra Rana kommunes hjemmeside, årsmelding 2014¹, budsjett 2016 og økonomiplan 2012-2015.

1.3.2 Statistikk

Offentlig statistikk er først og fremst hentet fra KOSTRA, og viser tall fra tjenesteområdene som er gjennomgått i analysen. KOSTRA gir mulighet for å sammenligne tall som gjelder for kommunen med andre kommuner i samme kommunegruppe.

1.3.3 Intervju

Det er gjennomført intervju med et utvalg administrative og politiske ledere i kommunen. Intervjuene har hatt fokus både på generelle utfordringer knyttet til eierskapsforvaltningen og eventuelle risikoforhold knyttet til selskapene. Vi har gjennomført intervju med rådmann, ordfører, utvalgsledere, helse- og sosialsjef, HR-sjef, barnehagesjef, skolesjef og omsorgssjef.

---

¹ Årsmelding fra 2015 har ikke vært tilgjengelig

1.3.4 Spørreundersøkelse

Det er sendt ut en elektronisk spørreundersøkelse til alle enhetsledere i kommunen og til tillitsvalgte og verneombud. I spørreundersøkelsen ble det stilt spørsmål om hvilke områder en mener det er knyttet risiko til.

1.3.5 Prosessmøte med kontrollutvalget

Innledningsvis i prosessen ble det gjennomført et risikospill i kontrollutvalget hvor det ble gjort en systematisk vurdering av risikoer innenfor det ulike tjenestesektorene i kommunen. Informasjonen fra prosessmøtet er tatt inn som en del av datagrunnlaget for rapporten.

1.4 Leserveiledning

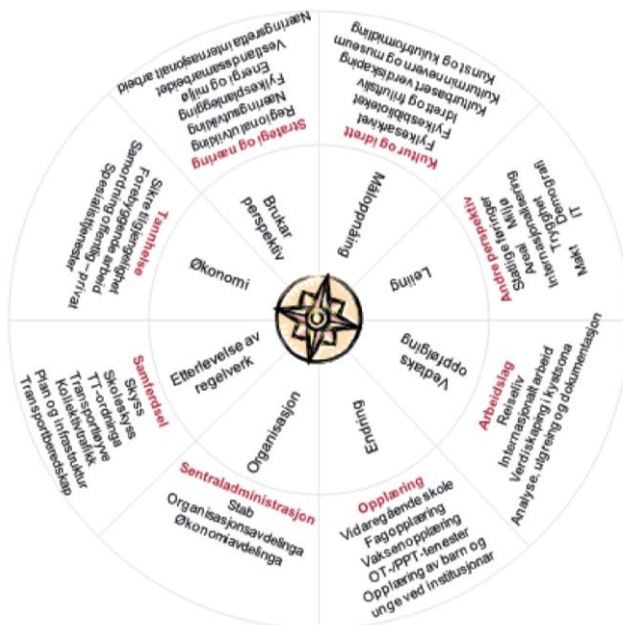
Innspillene som er samlet inn i forbindelse med den overordnede analysen er systematisert og fremstilt i dette dokumentet. Dokumentet er ment som et grunnlag for kontrollutvalget for å velge ut og prioritere forvaltningsrevisjonsprosjekter.

I **kapittel 1** blir arbeidet med å utarbeide en overordnet risiko- og vesentlighetsanalyse beskrevet, og metodisk framgangsmåte.

I **kapittel 2** presenteres oversikten over identifiserte risikoområder som er et resultat av undersøkelsene vi har gjort i forbindelse med analysearbeidet.

Risikovurderingene danner grunnlag for forslag til forvaltningsrevisjonsprosjekter. Forslag til forvaltningsrevisjonsprosjekter blir presentert i **kapittel 3**. Forslagene til prosjekter er ikke presentert i prioritert rekkefølge. Prioritering og valg av prosjekter skal kontrollutvalget gjøre. Kontrollutvalget står også fritt til å legge til og/eller ta vekk prosjekter i forhold til listen som her er presentert. Endelig prioritering av prosjekter blir fremstilt i plan for forvaltningsrevisjon 2012-2016, som skal legges frem for bystyret.

Risikovurderingene og forslag til prosjekter er basert på en overordnet gjennomgang av kommunens tjenesteområder. Sammenstilling av informasjon som er samlet inn ved hjelp av intervju, spørreundersøkelse, dokumentanalyse blir presentert i **kapitlene 4-10**.

2. Oversikt over identifiserte risikoområder

På bakgrunn av innsamlet og analysert informasjon (se kap.4-10), vil vi i dette kapittelet oppsummere og vurdere risiko for manglende måloppnåelse, regeletterlevelse, vedtaksoppfølging og internkontroll som er identifisert innen de respektive områder for Rana kommune som er gjennomgått.

Risikonivå er i tabellene nedenfor farget med rødt som representerer høy risiko eller gult som representerer middels risiko:

Fargesymbol	Beskrivelse av vurdering av risiko
	«Høy risiko» På områder som er merket med rødt mener Deloitte på bakgrunn av framlagte data og analyse, at det kan være høy risiko for enten manglende regeletterlevelse (herunder internkontroll jf. kommuneloven § 20 nr. 2), måloppnåelse, vedtaksoppfølging eller rapportering. Vurdering av årsak og sannsynlighet for at risikoforholdet oppstår og (konsekvens) danner grunnlag for Deloitte's risikovurderingen for hvert område.
	«Middels risiko» På områder som er merket med gult mener Deloitte på bakgrunn av framlagte data og analyse, at det kan være middels risiko for enten manglende regeletterlevelse (herunder internkontroll jf. kommuneloven § 20 nr. 2), måloppnåelse, vedtaksoppfølging eller rapportering. Vurdering av årsak og sannsynlighet for at risikoforholdet oppstår og (konsekvens) danner grunnlag for Deloitte's risikovurderingen for hvert område.

Det er viktig å påpeke at risikovurderingene er skjønnsmessige, og vurderinger er basert på foreliggende informasjon. Kontrollutvalget kan vurdere risikoen knyttet til de ulike områdene som forskjellig fra det som er foreslått her. Det er derfor kontrollutvalget som til slutt skal vurdere og prioritere de ulike områdene, og avgjøre rekkefølgen for forvaltningsrevisjonsprosjekter i den planen som blir lagt frem for kommunestyret.

Vi vil understreke at ikke all informasjon som fremkommer er verifisert av kommunen, og bør derfor ikke benyttes til andre formål enn som grunnlag for plan for forvaltningsrevisjon.

2.1

Organisasjon og administrasjon

Sektorovergrepene områder				
Område	Årsak	Virkning	Risiko	Kommentar
Internkontroll	Ikke et samlet system i dag Ikke oppdaterte rutiner Avvik blir ikke meldt i tilstrekkelig grad Ikke tilstrekkelig fokus på etisk reglement	Manglende internkontroll øker sårbarheten for manglende kvalitet, regeletterlevelse og, måloppnåelse i de ulike tjenesteområdene og for organisasjonen generelt. Manglende etterlevelse av kravet til rådmannen om å ha betryggende kontroll (jf. kml 23).		Kommunen arbeider med å få på plass et helhetlig internkontrollsystem og opplæring er planlagt for bl.a. ledere sommeren 2016
Overordnet plan- og styring	Gammel kommuneplan fra 2006 Mål er i varierende grad etablert og operasjonalisert Mangler system for oppfølging av mål	Ikke tydelig styring Manglende oppfølging av planer og ev. mål Manglende fokus på ønsket resultat		Planer om å få ferdig ny kommuneplan i 2016
Økonomistyring	Driftsnivå ikke tilpasset den økonomiske situasjonen eller fremtidige driftsinntekter Driften i kommunen er risikoeksponert ved at ekstraintekter fra blant annet kraft er tatt i bruk	Fare for økonomisk ubalanse.		
Styring av investeringsprosjekt	Store offentlige investeringer blir fremhevet i budsjettet som avgjørende for kommunen i årene fremover	Krav til etterlevelse av regelverket om offentlige anskaffelser Krav til kontrakt og leverandøroppfølging Fare for budsjettoverskridelser		
Innkjøp	Risiko for at innkjøp gjøres utenfor regelverket om offentlige anskaffelser Manglende kompetanse knyttet til regelverket i aktuelle enheter	Brudd på regelverket om offentlige anskaffelser Ikke optimale priser for kommunen		Det ble gjennomført forvaltningsrevisjon av innkjøpsrutiner og internkontroll i 2012. Pågår forvaltningsrevisjon av Bydrift der innkjøp også inngår
Arkiv og offentlighetslov	Risiko for manglende etterlevelse	Tap av viktig dokumentasjon		

Personalforvaltning og håndtering av sykefravær	<p>Stor variasjon mellom enheter mht. sykefravær</p> <p>Behov for å nedskalere antall ansatte i kommunen</p> <p>Risiko for ikke tilstrekkelig kompetanse hos ledere når det gjelder nærværarbeid</p> <p>Tilstrekkelig system for lederopplæring og lederstøtte</p> <p>Risiko for at lederes personalforvaltningskompetanse ikke er tilstrekkelig</p>	<p>Manglende måloppnåelse</p> <p>Økt sykefravær</p> <p>Økt vikarbruk</p>		
HMS	System for å melde HMS-avvik blir ikke benyttet i tilstrekkelig grad	<p>Manglende etterlevelse av mål og regelverk knyttet til HMS.</p> <p>Manglende oppfølging og iverksetting av tiltak for forbedring på HMS området</p>		
Vedtaksoppfølging	Spørsmål om det er tilfredsstillende system for å sikre oppfølging av politiske vedtak?	Fare for at vedtak ikke blir fulgt opp eller iverksatt		

2.2 Tekniske tjenester

Tekniske tjenester				
Område	Årsak	Virkning	Risiko	Kommentar
Miljø sikkerhet	<p>Avdekket avvik på vannkvalitet i kommunen</p> <p>Avvik knyttet til utslipp av forurenset kloakk</p>	Risiko for at kommunen ikke ivaretar sitt ansvar etter forurensingsloven		<p>Opplyst at risikoanalyser er gjennomført i enheten.</p> <p>Mattilsynet har i samarbeid med Helse- og omsorgsdepartementet utarbeidet et utkast til ny drikkevannsforskrift. Utkastet er på høring med frist 11. april 2016</p>
Veivedlikehold	<p>Stort vedlikeholdsetterslep</p> <p>Ikke tilstrekkelig kapasitet og utstyr</p>	<p>Mangelfullt vedlikehold</p> <p>Redusert veistandard</p> <p>Redusert fremkommelighet</p>		

Vedlikehold av kommunale bygg	Stort vedlikeholdsetterslep	Mangelfullt vedlikehold Fare for ikke tilstrekkelig innelima i kommunale bygg som bl.a. skoler		
--------------------------------------	-----------------------------	---	---	--

2.3 Omsorg

Omsorg				
Område	Årsak	Virkning	Risiko	Kommentar
Pleie og omsorg	Gjentakende budsjettoverskridelser Høyt sykefravær og kostbar vikarbruk Utfordrende å gjennomføre lovpålagte oppgaver Stilt spørsmål ved kvaliteten i institusjonstjenestene Ikke tilfredsstillende saksbehandling i tråd med regelverket Skjev fordeling mellom institusjonsplasser og hjemmebaserte tjenester	Risiko for unødvendig høye kostnader Risiko for lovbrudd og manglende kvalitet Brukerrettigheter ikke ivaretatt tilstrekkelig		

2.4 Helse og sosial

2.3 Helse, sosial og omsorg				
Område	Årsak	Verknad	Risiko	Kommentar
Barnevern	Ny organisering der ikke alle tiltak er iverksatt Utfordringer knyttet til bemanning og det å rekke saksbehandlingsfrister i barnevernet	Mangelfulle tjenester		Ny avdeling
Skolehelsetjenesten	Har vært år der mange førsteklassinger ikke fikk gjennomført helseundersøkelse	Mangelfulle tjenester		

Rusomsorg og psykisk helse	<p>Manglende bemanning og kompetanse</p> <p>Ikke oversikt over boligbehov, men boligtilbudet er for lavt</p> <p>Ikke tilstrekkelig forberedt på samhandlingsreformen som vil gjelde fra 2017 for psykiatrifeltet</p>	<p>Fare for mangelfullt tilbud og tjenester</p> <p>Risiko for at personer med store rus og psykiatriproblemer ikke får nødvendig hjelp</p>		
NAV	<p>Manglende kapasitet/bemanning – stillinger holdes vakante for å holde budsjettet</p> <p>Saksbehandling av økonomisk sosialhjelp blir prioritert på bekostning av oppfølging av sosialhjelpsmottakere</p> <p>Klarer ikke å skaffe akutt husvære til alle som trenger dette</p>	<p>Fare for mangelfullt tilbud og oppfølging</p> <p>Fare for lovbrudd</p>		Utfordringer knyttet til det å skaffe akutt bolig er omtalt i forvaltningsrevisjonsrapport fra 2016
Bosetting og integrering av flyktninger	Krevende å sikre bolig, arbeid, oppfølging og integrering av flyktninger	Fare for at kommunen ikke har tilfredsstillende tilbud og mangelfulle tjenester		
Krisesenter	Samarbeidet rundt driften av krisesenteret på Helgeland er utfordrende.	Fare for at kommunen bruker mye ressurser på drift av mange krisesenter, i stedet for å forsøke å samkjøre tjenestetilbudet mer		

2.5 Barnehage

Barnehage				
Område	Årsak		Risiko	Kommentar
Overgang mellom skole og barnehage	Avdekket at kommunens veileder knyttet til overgang mellom skole og barnehager ikke alltid blir fulgt	Risiko for at barn ikke får den oppfølgingen de trenger i forbindelse med overgang til skole. Særlig risiko knyttet til barn med ulike utfordringer.		Kommunen har satt i gang tiltak for å følge opp at veileder på området blir fulgt
Tilsyn med private barnehager	Tilsynssystem er under utarbeidelse	Risiko for at tilsyn ikke blir gjennomført på tilfredsstillende måte		Tilsynssystem er under utarbeidelse

2.6 Skole og PPT

Skole				
Område	Årsak	Virkning	Risiko	Kommentar
PPT	Ventetid knyttet til sakkyndig vurdering fra PPT Begrenset kapasitet til systemarbeid	Fare for at kommunen ikke har tilfredsstillende tilbud og mangelfulle tjenester		
Tilpasset opplæring	Manglende kompetanse knyttet til spesialpedagogikk og matematikk og engelsk Manglende utstyr (IT utstyr og lærebøker) Begrensede muligheter til tilpasset opplæring Høye kostnader Fortsatt høy andel elever med vedtak om spesialundervisning	Fare for at kommunen ikke har tilfredsstillende tilbud og mangelfulle tjenester Fare for at opplæringsloven ikke blir fulgt		

2.7 Kultur

Kultur				
Område	Årsak	Virkning	Risiko	Kommentar
Internkontroll i kulturavdelingen	Manglende avvikssystem og rapportering	Fare for manglende oversikt over feil og mangler		

3. Forslag til forvaltningsrevisjonsprosjekt

På bakgrunn av de analyser og risikovurderinger som er gjennomført er det identifisert flere områder som etter Deloittes mening kan representere høy risiko, og hvor kontrollutvalget bør vurdere å gjennomføre forvaltningsrevisjonsprosjekter i Rana kommune.

Forslagene danner grunnlaget for prioriteringen som kontrollutvalget skal gjøre. Kontrollutvalget står fritt til å legge til og endre på prosjektene som er skisserte under.

3.1 Prosjekter som er kategorisert som høy risiko

Prosjekter innen organisasjon og administrasjon	Nøkkelpunkter
1 Forvaltningsrevisjon av overordnet internkontroll	<ul style="list-style-type: none"> • Overordnet system for rutiner • Oppdaterte rutiner • Avviksmelding • Etisk reglement • System for målfastsetting og oppfølging • Risikovurderinger
1 Forvaltningsrevisjon av mål og virksomhetsstyring	<ul style="list-style-type: none"> • Planarbeid • Mål- og resultatoppfølging
2 Forvaltningsrevisjon av økonomistyring	<ul style="list-style-type: none"> • Rutiner for budsjettering • Involvering av enheter i budsjetteringsarbeidet • Risikovurderinger • Lederveiledning
3 Forvaltningsrevisjon av styring av investeringsprosjekt	<ul style="list-style-type: none"> • Etterlevelse av regelverket om offentlige anskaffelser • Kontrakt og leverandøroppfølging • Budsjettering
4 Forvaltningsrevisjon av kommunale innkjøp	<ul style="list-style-type: none"> • Opplæring og kompetanse knyttet til regelverk • Avtaler og kontrakter - oppfølging av disse • Innkjøp i utbyggingsprosjekt • Risikovurderinger
5 Forvaltningsrevisjon av kontrakts- og leverandøroppfølging	<ul style="list-style-type: none"> • Vurdering av tredjepartsrisiko • Kontraktsinngåelse

		<ul style="list-style-type: none"> • System for oppfølging av kontrakter og leverandører
6	Forvaltningsrevisjon av etterlevelse av arkiv- og offentlighetslov	<ul style="list-style-type: none"> • Opplæring og kompetanse knyttet til regelverk • Vurdering av system og rutiner • Regeletterlevelse
7	Forvaltningsrevisjon av personalforvaltning og håndtering av sykefravær	<ul style="list-style-type: none"> • Lederkompetanse og rutiner knyttet til nærværarbeid og oppfølging av sykemeldte • System for erfaringsdeling knyttet til håndtering av sykefravær • System for lederopplæring og lederstøtte
8	Forvaltningsrevisjon av vedtaksoppfølging	<ul style="list-style-type: none"> • Utnyttelse av muligheter i saksbehandlingssystem • System for å holde oversikt over iverksetting/oppfølging • Rutiner for tilbakemelding til politisk nivå om uventede hendelser

Prosjekter innen tekniske tjenester		Nøkkelpunkter
9	Forvaltningsrevisjon av miløisikkerhet	<ul style="list-style-type: none"> • Vurdering av system og rutiner for å sikre at kommunen ivaretar sitt ansvar etter forurensingsloven • Opplæring og kompetanse knyttet til kommunens ansvar • Risikovurderinger • Avvikssystem
10	Forvaltningsrevisjon av veivedlikehold	<ul style="list-style-type: none"> • Strategi og system for vurderinger av standard og kostnader på kort og lang sikt • Risikovurderinger
11	Forvaltningsrevisjon av vedlikehold av kommunale bygg	<ul style="list-style-type: none"> • Strategi og planarbeid knyttet til vedlikehold • System for å holde oversikt over og sikre nødvendig vedlikehold • Brukererfaringer • System for å sikre forsvarlig inneklima

Prosjekter innen omsorg		Nøkkelpunkter
12	Forvaltningsrevisjon av pleie og omsorg	<ul style="list-style-type: none"> • Etterlevelse av forvaltningslov • Sikring av kvalitet i tjenestene • Kostnader og realistisk budsjettering • Sykefravær og vikarbruk

Prosjekter innen helse og sosial		Nøkkelpunkter
13	Barnevernstjenesten	<ul style="list-style-type: none"> • Ny organisering - iverksetting av tiltak • Bemanning • Overholdelse av frister i barnevernet •
14	Rusomsorg og psykisk helse	<ul style="list-style-type: none"> • Bemanning og kompetanse • Boligbehov og boligtilbud • Samhandlingsreformen som vil gjelde fra 2017 for psykiatrifeltet •
15	Kommunale tjenester i NAV	<ul style="list-style-type: none"> • Kapasitet • Oppfølgingstiltak- sosialhjelpsmottakere • Akkutttilbud bolig – tilgang og kvalitet
16	Bosetting og integrering av flyktninger	<ul style="list-style-type: none"> • Tilgang på bolig og boligveiledning • Jobbveiledning og voksenopplæring • Gjennomføring av introduksjonsprogram • Oppfølging av barn

Prosjekter innen skole og PPT		Nøkkelpunkter
17	Tilpasset opplæring, spesialundervisning og PPT	<ul style="list-style-type: none"> • Ventetid knyttet til sakkyndig vurdering fra PPT • Kapasitet i PPT til systemarbeid • Kompetanse til spesialpedagogikk, matematikk og engelsk • Utstyr i skolen • Høye kostnader • Skolens oppfølging av PPTs anbefalinger om spesialundervisning

Prosjekt innen kultur		Nøkkelpunkter
18	Internkontroll i kulturavdelingen	<ul style="list-style-type: none"> • Avviksrapportering • Rutiner

3.2 Andre prosjekter

Prosjekter		Nøkkelpunkter
19	Forvaltningsrevisjon av HMS system	<ul style="list-style-type: none"> • Internkontrollforskriften for HMS • Avviksmeldesystem • Arbeidsmiljøgruppe
20	Krisesenter	<ul style="list-style-type: none"> • Kvalitet • Økonomi • Samhandling med relevante enheter i kommunen
21	Tilsyn med private barnehager	<ul style="list-style-type: none"> • Etterlevelse av regelverk • Vurdering av system og rutiner
22	Skolehelsetjenesten	<ul style="list-style-type: none"> • Kapasitet
23	Overgang mellom skole og barnehage	<ul style="list-style-type: none"> • Vurdering av system og rutiner • Etterlevelse av system og rutiner • Erfaringsdeling

ANALYSEGRUNNLAG

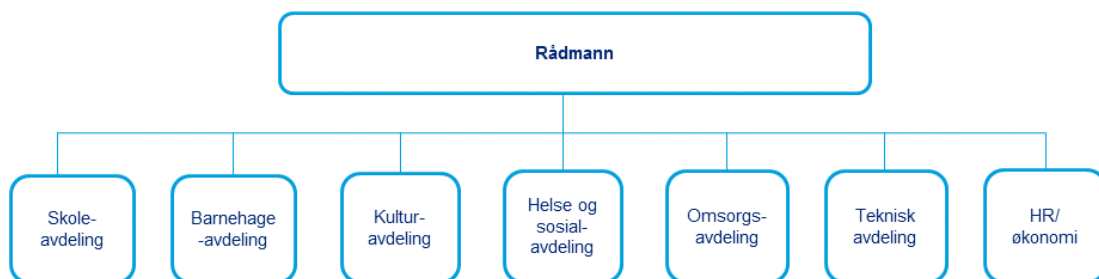
- OM TJENESTEOMRÅDENE

4. Organisasjon og administrasjon

4.1 Organisasjon

Figuren under viser kommunens organisering. Lederne for hver enhet inngår i rådmannens strategiske ledergruppe. I tillegg inngår informasjonssjef og assisterende rådmann i den strategiske ledergruppen.

Figur 1: Organisasjonskart for Rana kommune

Tall hentet fra KOSTRA viser at Rana kommune i 2013 lå på nivå med snittet for kommunegruppen når det gjelder driftsutgifter til administrasjon og styring. I 2014 steg netto driftsutgifter fra 7,1 prosent av totale netto driftsutgifter til 7,5 prosent. Dette gjorde at Rana kommune lå noe over snittet i kommunegruppe 13, men under gjennomsnittet for landet uten Oslo. I 2015 forble situasjonen den samme.

	Rana			Snitt kommunegruppe 13			Landet uten Oslo		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Netto driftsutgifter til administrasjon og styring i % av totale netto driftsutg, konsern	7,1	7,5	7,5	7,1	7,2	7,2	8,1	8,2	8,1

4.1.1 Internkontroll

I Rana kommunes årsberetning for 2014 blir det vist til at kommunen kontinuerlig arbeider med internkontroll og forbedring av virksomheten. Det blir pekt på at det i forbindelse med ekstern gjennomgang av kommunen etter Terra-saken ble identifisert mangler og svikt i kommunens internkontroll, og at det ble angitt en rekke forbedringspunkter knyttet til internkontrollen.

Av årsberetningen går det frem at rådmannen i 2014 har gjennomført tiltak knyttet til blant annet etablering av nytt beredskapsplanverk med sektorovergripende ROS-analyse,

implementering av ny veileder for etisk regelverk, oppstart av et internkontrollprosjekt med fokus på effektivisering og rullering av finansreglement og retningslinjer for finansområdet.

I undersøkelsen blir det vist til at kommunen har mange rutiner for ulike forhold og arbeidsprosesser på plass, men at disse til nå ikke har vært samlet i en overordnet strategisk plan for internkontroll som omfatter kommunen som helhet. Kommunen er imidlertid i ferd med å få på plass et helhetlig internkontrollsystem der det legges opp til løpende oppdatering av rutiner. Det blir opplyst at alle ledere og verneombud vil få opplæring i det nye systemet i juni 2016

I undersøkelsen peker flere på at Rana kommune mangler tilstrekkelige rutiner for internkontroll og kvalitetssikring i tjenestene. Flere enheter peker også på at kommunen har utfordringer med etterleving av de rutiner for internkontroll som er etablert og å oppdatere system og rutiner.

I undersøkelsen blir det videre opplyst at Rana også har utfordringer knyttet til bruk av avvikssystem og melding av avvik. Flere peker på at ansatte ikke melder fra om avvik som inntreffer i tjenestene, og at bevisstheten rundt avviksrapportering er lav. Fra administrasjonen i kommunen blir det vist til at utvikling av kvalitetssystem vil ha fortsatt fokus i 2016.

Det blir videre stilt spørsmål ved om kommunens etiske reglement i tilstrekkelig grad blir drøftet og gjort kjent i kommunens ulike avdelinger.

I undersøkelsen blir det pekt på at det er utfordrende å etterleve arkivlov og offentlighetslov og at dette skyldes manglende kompetanse og kapasitet. Det blir videre pekt på at dette gir risiko for at kommunen mister viktig dokumentasjon.

Når det gjelder IT- sikkerhet blir det i intervju blir det pekt på at dette er et område kommunen har fokus på og at et eksternt firma er leid inn for å bistå kommunen i arbeidet.

4.1.2 Plan og styring

I undersøkelsen revisjonen har gjennomført blir det videre pekt på at Rana mangler et overordnet plansystem for hele kommunen. Det blir vist til at utredningskapasiteten i kommunen er begrenset og at dette skaper utfordringer. Videre blir det vist til at kommunen ikke har gode styringssystem med etablerte mål med tilhørende tiltak som er gjennomgående i organisasjonen. Mål er i varierende grad utarbeidet og tydeliggjort, og det er ikke etablert system for oppfølging av mål der mål er etablert. Det blir videre pekt på at det er krevende å få til fokus på målstyring fra topp til bunn i organisasjonen.

Det blir videre pekt på at det arbeides med å få på plass ny kommuneplan i løpet av 2016. Gjeldende kommuneplan er fra 2006. Det blir opplyst at en tar sikte på å gjøre kommuneplanen målfokusert og at når denne blir vedtatt politisk vil den utgjøre et godt styringsgrunnlag for administrasjonen.

I undersøkelsen blir det foreslått å gjennomføre forvaltningsrevisjon knyttet til overordnet planverk/styring og etterlevelse av planer i organisasjonen. Det blir også foreslått å gjennomføre forvaltningsrevisjon av internkontroll og kvalitetssikring.

4.1.3 Personalforvaltning

I årsberetning 2014 for Rana kommune blir det opplyst at sykefraværet i kommunen samlet sett ligger på 9,1 prosent, og at dette innebærer en økning på 0,4 prosentpoeng fra 2013. Videre blir det opplyst om at det er store variasjoner mellom de ulike tjenesteområdene i

kommunen når det gjelder til sykefravær. I helse- og sosialavdelingen var sykefraværet i 2014 på 11,6 prosent, mens det i omsorgsavdelingen lå på 10,9 prosent. Støttetjenesten i kommunen hadde det laveste sykefraværet i 2014, med 3,6 prosent.

I undersøkelsen blir det trukket frem at Rana har problemer med å få ned sykefraværet i kommunen. Flere peker på at kommunen ikke når sine mål for reduksjon av sykefravær, og at høyt sykefravær legger press både på kvalitet i tjenestene og på evnen til å holde budsjett.

Det blir videre opplyst at kommunen har system og rutiner for sykefraværsoppfølging og at statistikk blir rapportert jevnlig til rådmann og politisk nivå. Kommunen har handlingsplan for inkluderende arbeidsliv og det blir opplyst at kommunen er i ferd med å etablere system for å gjøre lederne i bedre stand til å følge opp sykefravær. Enheter som har lyktes i å etablere høyt nærvær har orientert på ledersamlinger om hvordan de arbeider

I undersøkelsen blir det opplyst at Rana kommune i stor grad har et tilfredsstillende system for at de ansatte kan melde HMS-avvik. Samtidig peker flere på at kommunen har utfordringer knyttet til at system for å melde HMS-avvik ikke blir benyttet og at det er risiko for at kommunen ikke etterlever mål og regelverk knyttet til HMS.

I budsjettet for 2016 blir det pekt på et behov for fortsatt rasjonalisering og effektivisering i tjenesteleveransene. Videre blir det trukket frem at denne effektiviseringen på sikt må resultere i en reduksjon i antall ansatte, men at det er utfordrende å realisere økonomisk gevinst på denne måten og at slike prosesser ofte tar lang tid.

4.1.4 Innkjøp

I undersøkelsen blir det opplyst at kommunen nå har styrket sin kompetanse knyttet til innkjøp ved at det nå er to personer som er heltidsansatt med dette som arbeidsområde (mot tidligere en person). Det blir opplyst at kommunen arbeider med å etablere en innkjøpsstrategi. I undersøkelsen blir det pekt på at innkjøp er et risikoområde for en rekke enheter i kommunen med hensyn til om regelverket for offentlige anskaffelser blir fulgt.

Det pågår for tiden en forvaltningsrevisjon av Bydrift i kommunen der innkjøpsområdet er et tema. Formålet med revisjonen er å undersøke i hvilken grad det er hensiktsmessig organisering og rutiner knyttet til innkjøp, oppbevaring og avhending av eiendeler i avdeling Bydrift. Det blir blant annet sett på anskaffelsesprosedyrene, valg av anskaffelsesmetode, fullmakter til å foreta innkjøp.

4.2 Finansielle nøkkeltall

Av Rana kommunes årsberetning for 2014 går det frem at kommunen hadde et samlet overskudd på 14,2 mill. kr i 2014. Overskuddet forklares ved at kommunestyret gjennom budsjettregulering høsten 2014 nedjusterte ambisjonsnivået for netto driftsresultat, sammen med positive tall for finanssiden. Samtidig blir det i årsberetningen vist til at Rana har utfordringer knyttet til å klare å tilpasse tjenestene sine til strammere budsjetter, og at kommunen har en vei å gå når det gjelder å utvikle en økonomi som på sikt er bærekraftig.

I budsjettet for 2016 er det foreslått vesentlige budsjettnedtrekk for hele organisasjonen. Av budsjettets tekstdel går det frem at kommunens driftsnivå ikke er tilpasset den økonomiske situasjonen eller fremtidige driftsinntekter, og at kommunen uten en reduksjon i driften vil komme i økonomisk ubalanse. Det blir videre pekt på at driften i kommunen er risikoeksponert ved at ekstraintekter fra blant annet kraft er tatt i bruk.

Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi betrakter netto driftsresultat som hovedindikatoren for økonomisk balanse i kommunesektoren. I 2013 og 2014 viser KOSTRA-tallene at Rana kommune har hatt et netto driftsresultat noe under 3 prosent av inntektene, som er utvalgets tidligere anbefaling. I 2015 steg driftsresultatet til 7,1 prosent, og kommunen har ligget over snittet for kommunegruppen i både 2014 og 2015. I 2015 var snittet på 2,9 prosent.

KOSTRA-tallene viser videre at Rana i 2015 hadde en netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter på 68,5 prosent. Tilsvarende tall for kommunegruppen i 2015 var et gjennomsnitt på 85,5 prosent. Tallene viser også at statlig rammeoverføring i prosent av brutto driftsinntekter er høyere i Rana enn snittet i kommunegruppen for øvrig (34,2 prosent i 2015 i Rana, mot 31 prosent i kommunegruppen for samme år).

Tall fra KOSTRA viser at eiendomsskatt i prosent av brutto driftsinntekter er høyere i Rana enn gjennomsnittet i kommunegruppen. I 2015 utgjorde eiendomsskatt 5,2 prosent av brutto driftsinntekter i Rana, mens det i snitt utgjorde 2,2 prosent av brutto driftsinntekter i kommunegruppe 13.

	Rana			Snitt kommunegruppe 13			Landet uten Oslo		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Brutto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter, konsern	2,6	1,6	1,7	2,4	1	2,8	2,1	0,7	2,5
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter, konsern	2,3	1,9	7,1	2,6	1,3	2,9	2,7	1,2	2,9
Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter, konsern	55,7	58,8	68,5	79,7	83,4	85,5	76	80	81
Langsiktig gjeld i prosent av brutto driftsinntekter, konsern	220,5	230,7	236,1	210,7	219,2	218,2	208,6	217,7	216,9
Skatt på inntekt og formue (inkludert naturressursskatt) i % av brutto driftsinntekter, konsern	28,6	28,4	29,4	36,5	36,1	36,6	32,9	32,5	33
Statlig rammeoverføring i % av brutto driftsinntekter, konsern	35,2	35,8	34,2	31	31,8	31	32,8	33,7	32,6
Andre statlige tilskudd til driftsformål i % av brutto driftsinntekter, konsern	2,3	2,2	2,3	2,6	2,9	3,1	2,9	3,2	3,4
Eiendomsskatt i % av brutto driftsinntekter, konsern	5,9	5,4	5,2	1,9	1,9	2,2	2,8	2,9	3,2
Salgs- og leieinntekter i % av brutto driftsinntekter, konsern	12,2	16	16,1	14,7	14,9	14,9	14,3	14,3	14,3
Andre driftsinntekter i % av brutto driftsinntekter, konsern	12,8	12,2	13,9	13,3	12,3	13,8	14,1	13,1	14,9
Korrigerte brutto driftsutgifter i kroner per innbygger, konsern	59065	60821	63425	52708	54120	55602	57119	58647	60118
Brutto driftsutgifter i kroner per innbygger, konsern	73484	74471	77009	67143	68433	70570	72115	73405	75805
Brutto driftsinntekter i kroner per innbygger, konsern	71577	73298	75700	65546	67766	68593	70567	72912	73909
Netto lånegjeld i kroner per innbygger, konsern	40913	43776	52746	53535	57061	60322	54837	58744	61391
Frie inntekter i kroner per innbygger, konsern	46877	47823	49001	45317	46497	47668	47415	48612	49762
Netto lånegjeld i kroner per innbygger, konsern	40913	43776	52746	53535	57061	60322	54837	58744	61391

4.3 Befolkningsutvikling

I budsjett for 2016 opererer Rana kommune med en befolkningsprognose for årlig netto tilflytting på 75 personer i gjennomsnitt. Prognosen er basert på fødsels- og dødsrater for de siste tre årene. Prognosen gir en forventet befolkningsvekst i økonomiplanperioden 2016-2019 på 594 personer. Videre går det av budsjettet frem at den samlede folkemengden i

kommunen forventes å øke med 1383 personer frem mot 2025, noe som utgjør en økning på 5,3 prosent sammenliknet med dagens innbyggertall. Den største økningen er forventet å komme i aldersgruppene med personer som ikke er yrkesaktive.

Av KOSTRA-tall går det frem at Rana kommune har hatt en svak økning i folkemengde i perioden 2013-2015, fra 25 943 innbyggere til 26 039 innbyggere, men det var noen flere innbyggere i kommunen i 2014 (26 078). Alderssammensetningen i befolkningen i Rana er relativt lik den gjennomsnittlige alderssammensetningen i kommunegruppe 13, men med noe høyere andeler av eldre (i aldersgruppene 67-79 år og 80 år og over).

Tallene viser videre at Rana kommune har en høyere andel uførepensjonister i aldersgruppen 16-66 år enn kommunegruppen for øvrig. I 2015 var andelen uførepensjonister i denne aldersgruppen i Rana 12,2 prosent, mens snittet i kommunegruppen ellers lå på 8,9 prosent.

	Rana			Snitt kommunegruppe 13			Landet uten Oslo		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Folkemengden i alt	25943	26078	26039	..	..	..	..	..	..
Andel 0 åringer	1	1	1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1
Andel 1-5 år	5,7	5,7	5,4	6,3	6,1	6	6,1	6	5,9
Andel 6-15 år	12	11,8	11,8	12,5	12,5	12,5	12,4	12,4	12,3
Andel 16-18 år	4,5	4,3	4,1	4	3,9	3,9	4	4	3,9
Andel 19-24 år	8	8,1	8,2	7,8	7,8	7,7	7,9	7,9	7,8
Andel 25-66 år	53,3	53,3	53,2	54,6	54,5	54,4	54,2	54,2	54,1
Andel 67-79 år	10,5	11	11,4	9,5	9,8	10,2	9,7	10,1	10,5
Andel 80 år og over	4,9	4,9	4,9	4,2	4,2	4,1	4,4	4,4	4,4
Andel skilte og separerte 16-66 år	10,6	10,5	10,3	11,9	11,8	11,6	11	11	10,9
Andel uførepensjonister 16-66 år	13,1	13	12,2	8,9	8,7	8,9			
Andel enslige innbyggere 80 år og over	13	12,2	..	8,7	8,9	...	9,3	9,4	...
Forventet levealder ved fødsel, kvinner	66,7	66,2	65,3	63,9	63,3	62,9	64,8	64,4	63,9
Forventet levealder ved fødsel, menn	82,7	82,7	82,7	82,8	82,8	82,8	82,9	82,9	82,9
Døde per 1000 innbyggere	78,3	78,3	78,3	78,4	78,4	78,4	78,4	78,4	78,4
Innflytting per 1000 innbyggere	32,6	29,8	30,5	61,9	61,1	61,3	59,2	58,1	58,5
Utflytting per 1000 innbyggere	26	26,3	32,6	52,6	52,3	53,8	51,4	51,3	53
Andel innvandrerbefolkning	5,9	6,4	6,7	14,5	15,2	15,9	12,6	13,2	13,9
Andel innvandrerbefolkning 0-5 år	6,6	7,3	8,1	16,4	17,6	19	14,4	15,5	16,8
Andel innvandrerbefolkning 1-5 år	6,9	7	8	16,1	17,2	18,7	14	15,2	16,5
Andel innvandrerbefolkning 0-16 år	5,5	6,1	6,8	14,4	15,3	16,4	12,3	13,1	14,2
Andel av befolkningen som bor i tettsteder	82,1	82,6	..	88,3	88,5	...	76,7	77,1	...
Gjennomsnittlig reisetid til kommunesenteret i minutter	7,1	7,5	7,6	6,3	6,4	6,4	7,3	7,3	7,4
Registrerte arbeidsledige i prosent av befolkningen i alderen 15-29 år	..	..	1,5	..	..	2,1	..	..	2
Registrerte arbeidsledige i prosent av befolkningen i alderen 30-74 år	2,5	2	..	2,5	2,4	0	2,3	2,2	0
Andel av befolkningen 20 - 66 år som pendler ut av bostedskommunen	5,9	6	..	32,1	32,4	0	29,3	29,7	0

4.4 Næring

KOSTRA-tallene viser at Rana som kraftkommune har betydelige inntekter fra konsesjonskraft (negative netto driftsutgifter i 2015 målt på ulike indikatorer). KOSTRA-tallene viser i tillegg at Rana har høyere netto driftsutgifter til landbruksforvaltning og landbruksbasert næringsutvikling per innbyggere enn gjennomsnittet i kommunegruppen (62 kr. per innbygger i Rana i 2015, mot 45 kr. per innbygger i snitt i kommunegruppen).

I budsjettet for 2016 blir det trukket frem at det er avgjørende å få gjennomført store private og offentlige investeringer i tiden fremover, for å unngå tap av større virksomheter i kommunen.

	Rana			Snitt kommunegruppe 13			Landet uten Oslo		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Netto driftsutgifter til tilrettelegging og bistand for næringslivet i prosent av samlede netto driftsutgifter, konsern	0	0	-0,1	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0
Netto driftsutgifter til kommunal næringsvirksomhet i prosent av samlede netto driftsutgifter, konsern	-2	-2	0	0	0	0	-1	0	-2
Netto driftsutgifter til landbruksforvaltning og landbruksbasert næringsutvikling i prosent av samlede netto driftsutgifter, konsern	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Netto driftutg. til tilrettelegging og bistand for næringslivet pr. innb. (kr.), konsern	-10	-2	-70	80	85	101	62	49	-10
Netto driftutg. til kommunal næringsvirksomhet pr. innb. (kr.), konsern	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	1129	1218	-196	-80	-102	-86	-287	-125	1129
Netto driftutg. til landbruksforvaltning og landbruksbasert næringsutvikling pr. innb. (kr.), konsern	98	69	62	43	44	45	108	115	98

4.4.1 Mo i Rana Havn KF

Av kommunens årsmelding fra 2014 går det frem at formålet med virksomheten til Mo i Rana Havn er å utføre de oppgaver som kommunen er pålagt etter havneloven og tilhørende forskrifter, og herunder ivareta de forvaltningsmessige, administrative, servicemessige og forretningsmessige oppgaver som følger med driften av havnen. Mo i Rana Havn skal sørge for en rasjonell og effektiv havnedrift, føre tilsyn med trafikken i Rana kommunes havnedistrikt og forvalte Rana havnekasses eiendommer med videre. Det blir vider opplyst at de arealplanleggingsmessige oppgaver i havneområdet skjer i samråd med brukere som har interesser knyttet til det aktuelle området og i samråd med kommunens plankontor.

Kommunestyret i Rana vedtok i 2014 at strategiarbeid knyttet til Mo i Rana havn skulle gis høyeste prioritet. I intervju blir det pekt på at dette er en krevende oppgave.

5. Tekniske tjenester

Teknisk avdeling består av underavdelingene Byplan, Bydrift, Byggdrift og Prosjekt. Organiseringen går frem av figuren under.

Figur 2: Organisering av teknisk avdeling i Rana kommune

5.1 Avfall og renovasjon

Helgeland Avfallsforedling IKS (HAF) håndterer avfall for de deltakende kommunene Hemnes, Rana, Nesna, Træna, Lurøy og Rødøy. Selskapet er nærmere omtalt i overordnet analysedokument knyttet til selskapskontroll. HAF skal være et selskap med høy kompetanse innen behandling av avfall og

KOSTRA-tall viser at Rana kommune har høyere årsgebyr for avfallstjenesten enn gjennomsnittet i kommunegruppe 13 og landet uten Oslo.

	Rana			Snitt kommunegruppe 13			Landet uten Oslo		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Finansiell dekningsgrad - avfall	102	100	104	100	96	94	97	92	89
Selvkostgrad	100	100	100	100	100	100	31	99	99
Antall muligheter abonnenten har til å påvirke gebyret	5	5	2	4	4	4	4	3	5

Årsgebyr for avfallstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1)	2898	3104	3151	2272	2352	2385	2595	2645	2551
Husholdningsavfall per innbygger (kommune)	332	362	380	..	..	..	..	..	..
Andel levert til materialgjenvinning, biologisk behandling og energiutnyttelse	87	87	87	85	83	83	84	82	82
Andel levert til materialgjenvinning inklusiv biologisk behandling	46	45	45	42	40	40	39	37	38
Andel levert til forbrenning	54	54	54	55	56	..	57	58	..
Andel levert til deponi	..	..	..	1	1	..	1	1	..
Dager pr år med utvidet åpningstid for mottak av avfall	156	156	104	145	136	146	71	70	73

5.2 Vann og avløp

I undersøkelsen blir det trukket frem at det i løpet av de siste fem årene har forekommet avvik knyttet til utslipp av urensset kloakk. Det blir videre pekt på at det er uklart om kommunen ivaretar sin rolle etter forurensningsloven på en tilstrekkelig måte.

Det blir videre pekt på at Bydrift i Rana kommune mangler ingeniørkompetanse innenfor tekniske fag og at man dermed ikke får planlagt arbeid tilstrekkelig. Det blir opplyst at det har vært, og er, vanskelig å rekruttere prosjektleder innenfor vann og avløp. I tillegg blir det vist til at Bydrift ikke har tilstrekkelig budsjett, og at dette fører til nedslitt driftsmateriell og lite forebyggende vedlikehold.

I følge budsjettet for 2016 har kommunen en utfordring med at de siste årenes store investeringer på området nå fører til økte kapitalkostnader. Videre overtok vann og avløp i 2014 ansvaret for driften av overvannsnettets innenfor selvkostkapitlet og dette har medført endel arbeid for å skaffe bedre oversikt over tilstanden på dette nettet, og også kostnader i forbindelse med rehabilitering av sluker og sandfang. Fremover vil det være et behov for rehabilitering av ledningsnettets og tilpasninger til kommende klimaufordringer.

KOSTRA-tall viser at Rana kommune har lavere årsgebyr for avløpstjenesten enn gjennomsnittet i kommunegruppe 13.

	Rana			Snitt kommunegruppe 13			Landet uten Oslo		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal avløpstjeneste	82	84,1	84,5	..	..	..	82	82,4	..
Andel av husholdningsabonnentene på avløp som har installert vannmåler	10	1	5	..	..	..	..	..	..
Gebyrinntekter per innbygger tilknyttet kommunal avløpstjeneste (kr/tilkn.innb)	876	868	1068	..	..	..	1568	1600	..
Gebyrgrunnlag per innbygger tilknyttet kommunal avløpstjeneste (kr/tilkn.innb)	1008	1072	1192	..	..	..	1549	1681	..
Driftsutgifter per innb. tilknyttet kommunal avløpstjeneste (kr/tilkn.innb)	646	723	788	..	..	..	1083	1204	..
Årsgebyr for avløpstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1)	1452	1757	1933	2953	3118	3240	3557	3655	3743
Årsgebyr for septiktømming (gjelder rapporteringsåret+1)	1890	1565	1588	1458	1452	1568	1371	1384	1492
Andel innbyggere tilknyttet anlegg med mekanisk, biologisk, naturbasert el. annet renseprinsipp	97,1	97,1	..	..	..	..	28,6	29,1	..

I undersøkelsen blir det opplyst at Bydrift har gjennomført risikoanalyser knytt til hvor det er fare for svikt og mangler i tjenesten, og at det gjennom disse har blitt avdekket risiko knyttet til bl.a leveranse av drikkevann. Det kommer videre frem at det i løpet av de siste fem årene har forekommet avvik på vannkvalitet i kommunen. Risikoen har blitt håndtert ved etablering av prosedyrer.

KOSTRA-tall viser at Rana kommune har lavere årsgebyr for vannforsyning enn gjennomsnittet i kommunegruppe 13 og landet uten Oslo.

	Rana			Snitt kommunegruppe 13			Landet uten Oslo		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Andel av befolkningen som er tilknyttet privat eller kommunalt vannverk	95,4	88,9	..	..	..	..	86,5	86,9	..
Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal vannforsyning	91,9	86,5	..	..	..	..	82,6	83,1	..
Andel av husholdningsabonnentene som har installert vannmåler	10	1	5	..	..	..	..	..	..
Gebyrinntekter per innbygger tilknyttet kommunal vannforsyning (kr/tilkn.innb)	814	876	..	..	..	..	1341	1363	..
Gebyrgrunnlag per innbygger tilknyttet kommunal vannforsyning (kr/tilkn.innb)	942	1019	..	..	..	..	1340	1359	..
Driftsutgifter per tilknyttet innbygger (kr/tilkn.innb)	561	605	..	..	..	..	941	964	..
Årsgebyr for vannforsyning (gjelder rapporteringsåret+1)	1297	1362	1362	2141	2236	2274	3217	3317	3324
Tilknytningsgebyr vann - én sats (gjelder rapporteringsåret+1)	814	854	7	..	..	..	..	..	..
Andel av de kommunale vannverkene som har beredskapsplan	100	100	..	..	..	..	81,7	90	..
Andel kommunale vannverk som har utført beredskapsøvelse siste år	0	0	..	..	..	..	..	28,4	..
Andel kommunale vannverk som har oppdatert beredskapsplan siste år	100	100	..	..	..	..	..	44,9	..
Estimert vannlekkasje per meter ledning per år (m ³ /m/år)	4,2	6	..	..	..	..	5,1	4,8	..
Estimert gjennomsnittlig husholdningsforbruk per tilknyttet innbygger (l/pers/døgn)	256	175	..	..	..	..	212	211	..

5.3 Drift og vedlikehold

I undersøkelsen blir det pekt på at Rana kommune har utfordringer knyttet til å klare å gi brukerne av kommunale bygg gode og effektive bygg for å kunne drive sin kjernevirksomhet. Det blir opplyst at manglende ressurser gjør det vanskelig å holde bygningsmassen vedlike, noe som gjør at kommunale bygg gradvis forfaller.

Også i budsjettet for 2016 pekes det på at mange av kommunes bygg er av eldre årgang og/eller umoderne. En gjennomgang fra 2008 viste at kommunen har etterslep på vedlikehold og behov for utvikling som er beregnet til opp mot 1 mrd. Kr.

Etterslepet for kommunens veier utgjør over 200 mill. kr. Det er et stort udekket behov for investeringsmidler til planmessig utbedring og utvikling av veier, broer og tekniske anlegg. Også når det gjelder kritisk driftsmateriell (biler og maskiner) er situasjonen vanskelig på grunn av manglende budsjett til å fornye slikt materiell.

I undersøkelsen blir det pekt på mangelfullt veivedlikehold fører til forringelse av investert veikapital, redusert trafikkikkerhet og dårligere tilbud/service til innbyggerne. Det blir videre pekt på manglende ressurser fører til et stort gap mellom forventninger fra publikum og politikere og reell kapasitet og mulighet for utførelse av vedlikehold. Dette fører bl.a. til

frustrasjon blant ansatte som opplever at de ikke blir gitt mulighet til å gjøre en fullgod jobb når veinett og øvrige anlegg forfaller.

5.4 Arealbruk

I undersøkelsen blir det opplyst at Rana kommune har en arealplan som regulerer hva som skal bygges innenfor LNFR-områder, men at kommunen mottar mange søknader om dispensasjon for bygging i slike områder. Av KOSTRA-tallene går det også frem at i 2013 og 2015 var andelen av dispensasjonssøknader for nybygg i LNFR-områder som ble innvilget i Rana 100 prosent, mens gjennomsnittet for kommunegruppen og landet uten Oslo var lavere. Kommuneplanens arealdel er 11 år per 2015 og kan være medvirkende årsak til antall innvilgede dispensasjoner.

KOSTRA-tall viser at netto driftsutgifter til bygge-, delesaksbehandling og seksjonering per innbygger i Rana er høyere enn gjennomsnittet i kommunegruppen.

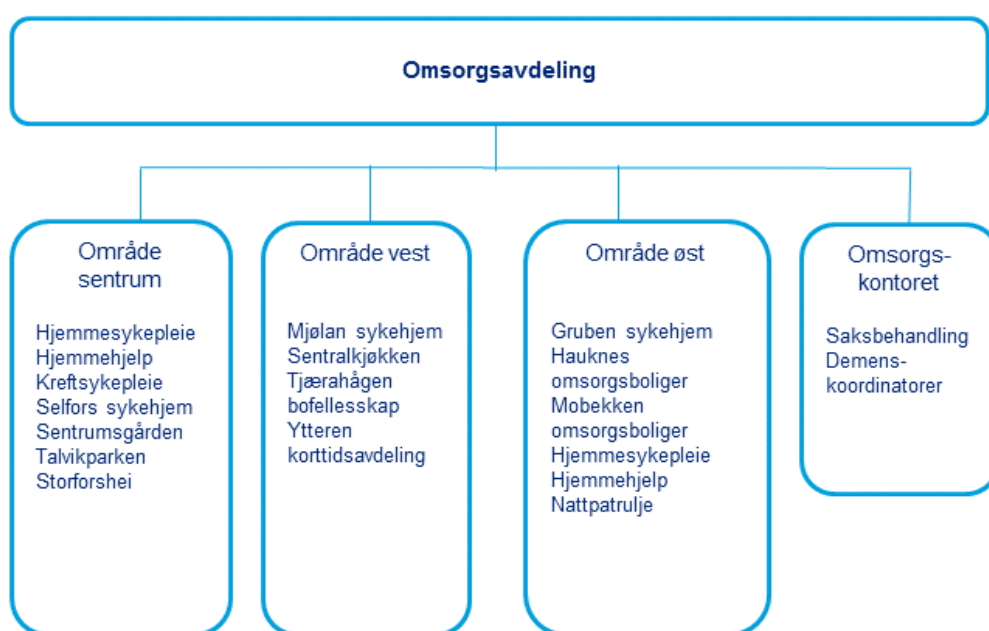
	Rana			Snitt kommunegruppe 13			Landet uten Oslo		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Netto driftsutgifter til fysisk planlegging, kulturminner, natur og nærmiljø i prosent av kommunens samlede netto driftsutgifter	1,13	1,17	0,99	1,09	1,14	1,13	1,08	1,17	1,13
Netto driftsutgifter til fysisk planlegging i prosent av kommunens samlede netto driftsutgifter	0,46	0,52	0,42	0,51	0,57	0,55	0,58	0,65	0,6
Netto driftsutgifter til plansaksbehandling som andel av kommunens samlede netto driftsutgifter	0,33	0,3	0,32	0,37	0,41	0,4	0,38	0,43	0,42
Alder for kommunal planstrategi	1	2	3	1	2	3	11	2	3
Alder for kommuneplanens arealdel	4	10	11	3	3	2	6	6	3
Alder for kommuneplanens samfunnsdel	6	7	8	4	4	3	6	5	4
Netto driftsutgifter til bygge-, delesaksbeh. og seksjonering som andel av kommunens samlede netto driftsutgifter	0,05	0,04	0,07	-0,03	-0,01	-0,03	0,02	0,04	0,01
Netto driftsutgifter til bygge-, delesaksbeh. og seksjonering per innbygger.	25	23	37	-13	-3	-14	9	19	8
Netto driftsutgifter til kart og oppmåling som andel av kommunens samlede netto driftsutgifter	0,09	0,18	0,1	0,16	0,17	0,14	0,18	0,19	0,16
Netto driftsutgifter til naturforvaltning og friluftsliv per innbygger.	116	158	172	72	79	87	75	89	92
Andel driftsutg. til plansaksbehandling av totale driftsutg. til fysisk tilrettelegging og planlegging.	40	32	36	36	38	39	35	37	38
Andel driftsinntekter fra plansaksbehandling av totale driftsinntekter fra fysisk tilrettelegging og planlegging.	17	18	12	17	18	17	18	18	19
Saksbeh.gebyr, privat reg.plan, boligformål. jf. PBL-08 § 33-1.	51130	56579	65654	..	..	..	51637	51630	..
Saksbeh.gebyret for oppføring av enebolig, jf. PBL-08 §20-1 a	15880	16333	16770	827694	..	..	10274	11055	..
Standardgebyr for oppmålingsforretning for areal tilsvarende en boligtomt 750 m2.	17180	17781	18368	835042	..	..	14715	15433	..
Gj.snittlig saksbehandlingstid for byggesaker med 3 ukers frist. Kalenderdager	19	12	10	20	21	21	20	20	20
Gj.snittlig saksbehandlingstid for byggesaker med 12 ukers frist. Kalenderdager	40	15	22	..	..	..	36	38	..
Andel søkn. om tiltak der komm. har overskredet lovpålagt saksbehandlingstid	8	1	2	10	..	..	8	8	..

Gj.snittlig saksbehandlingstid for opprettelse av grunneiendom. Kalenderdager	84	..	0	..	..	..	67	57	..
Andel av leke- og rekreasjonsarealer som er under kommunalt driftsansvar.	100	100	..	84	72	..	46	58	..
Samlet lengde av turveier, turstier og skiløyper (km)	398	398	398	290	295	366	192	198	385
Turstier og løyper tilrettelagt for sommerbruk per 10 000 innbygger	89	88	88	43	43	61	108	114	286
Andel av turstier og sommerløyper som er under kommunalt driftsansvar	100	100	100	63	52	65	44	36	13
Syssel-, gangveier/turstier mv. m/kom. driftsansvar per 10 000 innb.	97	96	96	39	34	50	60	53	51
Antall innvilgede disp. for nye bygninger i strandsonen per 100 km kystlinje	0	1	..	2	..	..	1	1	..
Andel innvilgede disp.søknader for nybygg i 100-m-beltet langs sjø. Prosent	..	100	..	83	..	..	81	85	..
Andel innv. disp.søkn. om nybygg i LNFR-omr. m byggeforb. v. ferskvann. Prosent	..	..	100	93	..	..	89	85	..
Andel av disp.søknader for nybygg i LNFR-områder som ble innvilget. Prosent	100	..	100	88	..	..	90	83	..
Andel av behandlede detaljreguleringsplaner som var private forslag. Prosent	78	62	100	74	74	77	69	71	73
Andel av kommune(del)planer areal det er fremmet innsigelse til. Prosent	..	100	..	58	77	70	60	58	54
Andel reguleringspl. (område og detalj) det er fremmet innsigelse til. Prosent	20	23	33	29	19	28	36	21	24

6. Omsorg

Omsorgstjenester er en fellesbetegnelse for tjenester som ytes av kommunens omsorgsavdeling både i den enkeltes hjem og i institusjonene i kommunen. Avdelingen har geografisk inndeling og går frem av figuren under.

Figur 3: Organisering av omsorgsavdelingen i Rana kommune

I undersøkelsen blir det vist til at det kan være utfordrende å utføre alle lovpålagte oppgaver og å tilby etablert pleie- og omsorgstjenester innenfor stadige trangere budsjetterammer. Det er stor etterspørsel etter pleie- og omsorgstjenester i kommunen, og et omfattende sett med lovpålagte oppgaver kommunen skal utføre. Dette, i kombinasjon med uforutsigbarhet i hvilke brukere kommunen har og hvilke tjenester kommunen må levere, blir opplyst å være årsaken til at det ofte blir budsjettoverskridelser innenfor pleie- og omsorgssektoren i Rana kommune.

I undersøkelsen blir videre pekt på at kommunen har utfordringer knyttet til sykefravær innenfor pleie og omsorg. Videre blir vist til at det er utfordrende å skaffe nok kvalifiserte vikarer, og at bruk av ufaglærte vikarer og overtid er vanlig for å kompensere for manglede personalressurser. Bruk av overtid blir trukket frem som et element som bidrar til budsjettoverskridelser i sektoren.

I budsjettet for 2016 påpekes det at man innen pleietjenestene er nødt til å gjennomføre en omstrukturering i retning av mer hjemmebaserte tjenester. Dette må gjøres for å møte de store demografiske utfordringene som kommer i kommunen etter 2020. I intervju blir det pekt

på at kommunen har mange, men rimelige sykehjemsplasser, og at andelen sykehjemsplasser må reduseres. Videre blir det pekt på at kommunen har innført effektiviserende tiltak i hjemmetjenestene som bruk av nettbrett og multidoser. Tjenestene deltar også i prosjekt knyttet til hjemmerehabilitering.

Kommunen trekker også fram at det på området er knappere økonomiske rammer, mindre tilgang på kvalifisert personell og flere som etterspør tjenestene. Videre trekkes det fram at det vil være utfordrende å gjennomføre nedtrekkene som er satt fram i budsjettet og økonomiplanen samtidig som man omstrukturerer, og bygger opp de nederste trinnene i omsorgstrappen og, med det, dreie tjenestene fra sykehjem til hjemmetjenester. Samtidig blir det stilt spørsmål ved om kvaliteten på institusjonstilbudet er god nok og i samsvar med krav i regelverket.

I budsjettet for 2016 påpekes det at kommunen har behov for flere avlastningsplasser for personer med omfattende funksjonshemminger.

KOSTRA-tall viser at Rana kommune bruker mer penger på drift av pleie- og omsorgstjenestene enn gjennomsnittet i kommunegruppen. Rana ligger høyere enn snittet i kommunegruppen både når det gjelder andel av netto driftsutgifter til institusjoner innenfor pleie og omsorg (47,3 prosent i Rana i 2015 mot 43,3 prosent i kommunegruppen) og når det gjelder netto driftsutgifter til pleie- og omsorgstjenester per innbygger.

Videre viser KOSTRA-tallene at Rana kommune har høyere andel mottakere av hjemmetjenester per 1000 innbyggere enn gjennomsnittet i kommunegruppe 13 innenfor alderssegmentet 67 år og oppover. I alderssegmentet 0-66 år ligger Rana rett under snittet. Rana har også flere plasser i institusjon i prosent av pleie- og omsorgstjenester enn snittet i kommunegruppen (20,6 prosent i 2015 i Rana, mot 16,5 prosent i 2015 i kommunegruppen), og flere plasser i institusjon i prosent av innbyggere 80 år og over (20,7 prosent i 2015 i Rana, mot 16,7 prosent i kommunegruppen). Rana kommune har også en høyere andel av alle brukere som har omfattende bistandsbehov enn gjennomsnittet i kommunegruppen.

Når det gjelder sykefravær viser KOSTRA-tall for 2014 at Rana kommune sin andel legemiddt sykefravær av totalt antall kommunale årsverk i brukerrettet tjeneste var på 10,3 prosent. Tilsvarende andel i kommunegruppe 13 var 8,9 prosent sykefravær i 2014.

	Rana			Snitt kommunegruppe 13			Landet uten Oslo		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Netto driftsutgifter pleie og omsorg i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter, konsern	31,7	31,7	32,9	30,1	30,8	30,6	30,7	31,5	30,9
Institusjoner (f253+261) - andel av netto driftsutgifter til plo, konsern	50,3	49,1	47,3	43,4	43,5	43,3	45	44,7	44,4
Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner, pleie- og omsorgstjenesten, konsern	16333	16628	17267	14263	14986	14933	15524	16385	16197
Netto driftsutgifter, pleie og omsorg pr. innbygger 80 år og over, konsern	333913	341443	355711	340940	360868	362605	349350	372269	371159
Netto driftsutgifter, pleie og omsorg pr. innbygger 67 år og over, konsern	105881	104490	106444	104548	107042	104392	109799	113092	109336

Andel årsverk i brukerrettede tjenester m/ fagutdanning	79	79	..	74	75	..	75	75	..
Andel legemeldt sykefravær av totalt antall kommunale årsverk i brukerrettet tjeneste	7,8	10,3	..	8,9	8,9	..	8,6	8,9	..
Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innb. 0-66 år	18	19	18	19	19	20	20	20	21
Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innb. 67-79 år.	85	73	75	66	63	62	72	69	68
Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innb. 80 år og over.	336	350	338	320	315	313	339	333	329
Andel hjemmetj.mottakere med omfattende bistandsbehov, 67 år og over	9,3	12,1	11,6	13,2	13,4	13,5	12,5	13	13,2
Plasser i institusjon i prosent av mottakere av pleie- og omsorgstjenester	21,3	20,1	20,6	17	17	16,5	17,9	17,8	17,4
Plasser i institusjon i prosent av innbyggere 80 år og over	22,1	20,6	20,7	16,8	16,9	16,7	18,4	18,4	18,2
Andel beboere på institusjon under 67 år	12,5	12,1	10,9	12,8	13,3	13,3	10,7	11	11,1
Andel beboere i institusjoner 80 år og over	69,2	68,9	72,1	69,2	68,2	67,7	71,2	70,5	69,6
Andel innbyggere 67 år og over som er beboere på institusjon	6,1	5,8	5,4	4,8	4,6	4,5	5,3	5,1	4,9
Andel innbyggere 67-79 år som er beboere på institusjon	1,9	1,8	1,5	1,4	1,4	1,4	1,6	1,5	1,5
Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på institusjon	15,2	14,8	14,7	12,4	12,2	12,2	13,5	13,4	13,1
Andel beboere i institusjon av antall plasser (belegg)	94,8	95,2	90,5	98,3	97,2	99	96,9	..	96,7
Andel plasser avsatt til tidsbegrenset opphold	18,5	19,8	18	20,1	20,6	19,3	18,7	19,5	19
Andel plasser i skjermet enhet for personer med demens	32	27,1	29,7	23,4	25,1	26,6	23,9	24,5	26,1
Andel plasser avsatt til rehabilitering/habilitering	2,5	2,7	2,6	7,3	6,7	6,9	7,9	7,7	7,9
Legetimer pr. uke pr. beboer i sykehjem	0,56	0,48	0,53	0,54	0,56	0,63	0,47	0,5	0,54
Fysioterapitimer pr. uke pr. beboer i sykehjem	0,41	0,41	0,17	0,37	0,38	0,4	0,37	0,37	0,41
Andel plasser i enerom i pleie- og omsorgsinstitusjoner	92,5	92	89,1	93	94,5	93,7	93,7	94,8	94,4
Andel plasser i brukertilpasset enerom m/ eget bad/wc	73,3	71,4	69,5	81,5	83,4	83,3	82	84	84,2
Utgifter per oppholdsdøgn i institusjon, konsern	2656	2833	2918	3016	3207	3195	2927	..	3138
Andel kommunale institusjonsplasser av totalt antall institusjonsplasser	100	100	100	94,9	94,9	95	92,9	93	92,8
Andel hjemmetj.mottakere	10	11	14	13,6	13,9	14,4	13,2	13,7	14,2

med omfattende bistandsbehov, 67-79 år									
Andel hjemmetj.mottakere med omfattende bistandsbehov, 80 år og over	8,9	12,6	10,3	13	13,2	13,1	12,1	12,7	12,8
Andel av brukere (%) med noe/avgrenset bistandsbehov	48,2	47,1	43,5	42,3	41,8	41,4	43,9	43,6	43,2
Andel av alle brukere som har omfattende bistandsbehov	26,7	27,5	28	24,1	24,3	24,4	23,8	24,2	24,3

Det blir opplyst at fylkesmannen har gjennomført tilsyn knyttet til medikamenthåndtering og at avdelingen har jobbet med å få på plass et internkontrollsystem knyttet til dette. I avdelingen blir det gjennomført ukentlige ledermøter der rutiner og prosedyrer blir vedtatt. Det blir opplyst at prosedyrer og rutiner blir utviklet og evaluert fortløpende. System for avdelingen er på plass, men en venter på at kommunen skal få på plass et overordnet elektronisk system der rutineene kan legges inn og gjøres tilgjengelig.

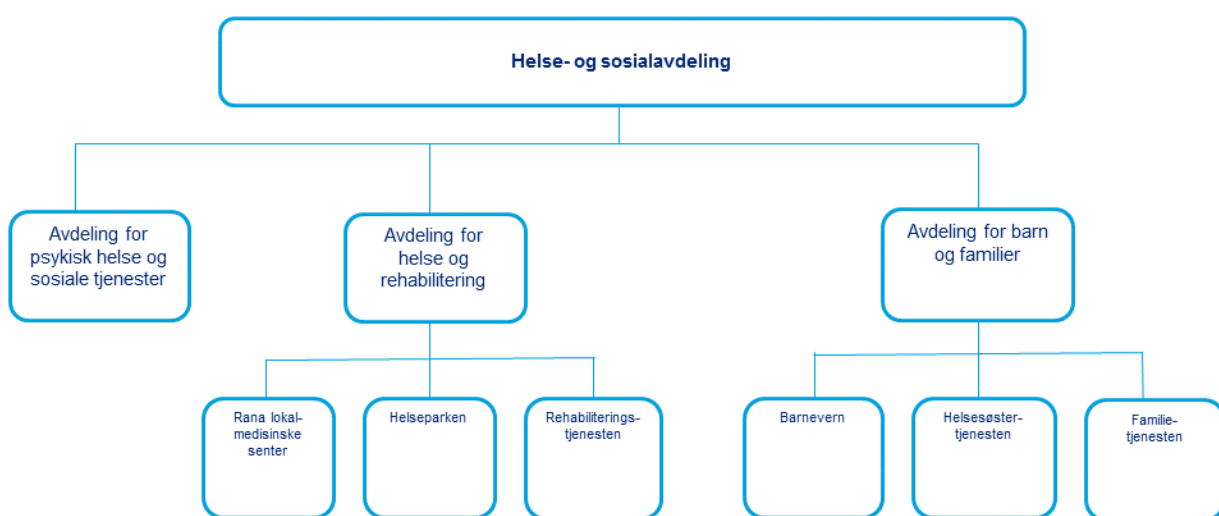
I undersøkelsen blir det pekt på at det kunne vært hensiktsmessig med en forvaltningsrevisjon av tildelingspraksisen knyttet til tjenester innenfor omsorgsområdet og i hvilken grad forvaltningsloven blir ivaretatt

7. Helse og sosial

Helse- og sosialsjefen har det totale resultatansvar for helse- og sosialavdelingen. Helse- og sosialavdelingen er oppdelt i tre fagavdelinger som hver har egne ansvarsområder. Organisering og enheter går frem av figuren under.

Figur 4: Organisering av helse- og sosialavdelingen i Rana kommune

7.1 Kommnehelse

KOSTRA-tall viser at Rana kommune i perioden 2013 til 2015 har hatt høyere netto driftsutgifter per innbygger til kommunehelsetjenesten enn gjennomsnittet for kommunegruppen i samme periode. Driftsutgiftene var likevel under gjennomsnittet for landet uten Oslo

Av KOSTRA-tall går det frem at Rana kommune i 2013 og 2014 lå betydelig under snittet i kommunegruppen når det gjelder andel barn som har fullført helseundersøkelse innen utgangen av 1. skoletrinn. Mens gjennomsnittsandelen i kommunegruppen ligger på 90 prosent for 2014, er den samme andelen 66 prosent i Rana. I 2015 har kommunen hatt en betydelig økning og har nå 94 prosent dekning, men dette er fortsatt under snittet på 100 prosent.

	Rana			Snitt kommunegruppe 13			Landet uten Oslo		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner, kommunehelsetjenesten, konsern	2228	2381	2255	1909	2018	2097	2161	2318	2384

Netto driftsutgifter i prosent av samlede netto driftsutgifter, konsern	4,3	4,5	4,3	4	4,2	4,3	4,3	4,5	4,6
Netto driftsutg til forebygging, helsestasjons- og skolehelsetj. pr. innb 0-5 år, konsern	7497	8250	7084	6381	6919	7334	6888	7531	7916
Netto driftsutg til forebygging, helsestasjons- og skolehelsetj. pr. innb 0-20 år, konsern	1942	2140	1795	1773	1903	1988	1894	2057	2139
Netto driftsutgifter til forebyggende arbeid, helse pr. innbygger, konsern	157	147	112	152	154	160	150	162	172
Netto driftsutg til diagnose, behandling og rehabilitering pr. innbygger, konsern	1565	1689	1688	1286	1363	1417	1512	1620	1659
Legeårsverk pr 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	9,9	9,8	13,3	9,6	9,8	10	10,2	10,4	10,5
Fysioterapiårsverk per 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	10,5	10,4	9,5	8,6	8,7	8,6	8,9	9	9
Andel nyfødte med hjemmebesøk innen to uker etter hjemkomst	90	98	99	85	84	87	85	86	89
Andel spedbarn som har fullført helseundersøkelse innen utg. av 8. leveuke	99	98	106	98	99	98	99	99	98
Andel barn som har fullført helseundersøkelse ved 2-3 års alder	64	102	98	96	97	103	96	99	99
Andel barn som har fullført helseundersøkelse ved 4 års alder	118	94	96	95	97	101	94	97	98
Andel barn som har fullført helseundersøkelse innen utgangen av 1. skoletrinn	64	66	94	88	90	101	92	95	99
Legetimer pr. uke pr. beboer i sykehjem	0,56	0,48	0,53	0,54	0,56	0,63	0,47	0,5	0,54
Fysioterapitimer pr. uke pr. beboer i sykehjem	0,41	0,41	0,17	0,37	0,38	0,4	0,37	0,37	0,41
Årsverk av ergoterapeuter pr. 10 000 innbyggere (khelse+plo)	3,8	4,1	..	3,4	3,6	..	3,3	3,5	..
Årsverk av psykiatriske sykepleiere per 10 000 innbyggere (khelse+plo)	4,7	4,6	..	4,6	4,4	...	4,5	4,5	...
Årsverk til rehabilitering pr. 10 000 innbyggere (khelse + plo)	12,3	12,5	...	11,2	11,3	..	11,5	11,8	..
Gjennomsnittlig listelengde	1175	1089	1018	1230	1210	1201	1125	1108	1102
Reservekapasitet fastlege	98	93	100	104	104	104	105	105	105
Andel kvinnelige leger	55	58	68	39	40	41	39	40	41

7.2 Helse og rehabilitering

I undersøkelsen kommer det frem at rehabiliteringsavdelingen har utfordringer knyttet til å nå alle pasientgrupper. Ofte skal vanskelige problemstillinger håndteres av få personer og videre burde tilgangen på egnet utstyr være bedre. Den faglige oppdateringen som blir gjennomført blir heller ikke oppfattet som tilstrekkelig.

Videre blir det pekt på at helse- og sosialavdelingen generelt har utfordringer med rekruttering av leger, sykepleiere og vernepleiere.

7.3 Barnevern

I undersøkelsen kommer det frem at barnevernstjenesten i Rana kommune har utfordringer knyttet til tilstrekkelig bemanning. Det blir vist til at tjenesten er under omorganisering, og at alle effektiviseringstiltak ikke er ferdig gjennomført. Det blir videre opplyst at barnevernstjenesten mangler ett årsverk, og at det dermed er utfordrende å overholde saksbehandlingsfrister og svarfrister på dokumenthenvendelser. I undersøkelsen blir det pekt på at det kunne vært interessant å se hvordan den nylig opprettede barne- og familieavdelingen fungerer.

Det blir videre opplyst at det er risiko knyttet til tilstrekkelig og tidsriktig oppfølging av enkeltsaker innenfor tjenesten. Barnevernstjenesten har bare én saksbehandler knyttet til hver sak, og mangler gode rutiner for hvem som tar over saker ved sykefravær. Det blir opplyst at konsekvensen av dette er fristbrudd knyttet til oppfølging av barn under kommunal omsorg. KOSTRA-tall viser at andelen undersøkelser med behandlingstid innen 3 måneder var betydelig lavere i Rana enn i kommunegruppen for øvrig i både 2013 og 2014. Begge årene lå andelen undersøkelser med behandlingstid under 3 måneder under 60 prosent i

Rana. I 2015 har andelen økt og ligger nå på 89 prosent, som er over snittet for kommunegruppen og gjennomsnittet for landet uten Oslo).

Det blir opplyst at det blir gjennomført tilsyn av barnevernet våren 2016. Resultatene er ikke kjent for Deloitte. I intervju blir det opplyst at kommunen har etablert internkontroll med blant annet skriftlige rutiner for meldinger og tilbakemelding innen barnevernet. Det blir videre rapportert på internkontroll hvert kvartal til fylkesmannen. Kommunen er tilknyttet et forskningsmiljø på universitetet i Tromsø som arbeider med tema knyttet til barnevern og samordning av arbeid.

I undersøkelsen blir det opplyst at barneverntjenesten de siste seks månedene har hatt et regnskapsmessig overforbruk sett opp mot budsjett. I følge budsjettet vil kommunen ha utfordringer med å gjennomføre kostnadsreduksjoner innen barnevernet. KOSTRA-tall viser at netto driftsutgifter per innbygger 0-17 år i barnevernstjenesten i Rana lå høyere enn snittet i kommunegruppen og landet uten Oslo i 2015.

	Rana			Snitt kommunegruppe 13			Landet uten Oslo		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Netto driftsutgifter til sammen per innbygger, konsern	1645	1948	1834	1496	1637	1692	1607	1759	1821
Netto driftsutgifter per innbygger 0-17 år, barnevernstjenesten, konsern	7574	9209	8785	6620	7321	7625	7192	7965	8315
Andel netto driftsutgifter til saksbehandling (funksjon 244), konsern	44,7	38,5	37,9	33,7	33,2	32,1	32,4	32	30,9
Andel netto driftsutgifter til barn som ikke er plassert av barnevernet (funksjon 251), konsern	13,7	16,4	8,1	12,6	11,3	11,2	13	12,1	11,5
Andel netto driftsutgifter til barn som er plassert av barnevernet (funksjon 252), konsern	41,6	45,1	53,9	53,7	55,5	56,8	54,6	55,8	57,7
Barn med melding ift. antall innbyggere 0-17 år	4,3	4,1	3,3	:	:	:	4,1	4,1	4,2
Barn med undersøkelse ift. antall innbyggere 0-17 år	4,1	4,6	3,5	:	:	:	4,1	4,3	4,4
Andel barn med barnevernstiltak ift. innbyggere 0-17 år	5,1	5,3	5,3	:	:	:	4,8	4,8	4,8
Andel meldinger med behandlingstid innen 7 dager	99	99	100	:	:	:	98	98	98
Andel undersøkelser med behandlingstid innen 3 måneder	54	58	89	75	82	85	73	78	82
Andel barn med tiltak per 31.12. med utarbeidet plan	85	83	93	:	:	:	78	82	86
Andel meldinger som går til undersøkelse	77,7	78,9	73,1	:	:	:	78,9	79,4	79,7
Andel undersøkelser som førte til tiltak	30,8	42,1	33,3	:	:	:	43,4	44,3	42,8
Andel barn i institusjon og fosterhjem av barn med tiltak	31	30,7	35,3	:	:	:	29,6	27,8	28,1
Andel barn med tiltaksplan av barn med hjelpetiltak	85,3	84,7	92	:	:	:	74,8	78,8	82,9
Andel barn med omsorgsplan av barn under omsorg	72,9	78,3	93,2	:	:	:	85,4	88,4	91,4
Stillinger med fagutdanning av alle fag- og tiltaksstillinger	101	100	92	98	99	99	98	98	99

7.4 Rusomsorg og psykisk helse

Når det gjelder rusomsorg blir det i undersøkelsen pekt på at kommunen har utfordringer knyttet til å tilby forsvarlig tjenester til brukerne, med riktig omfang og til riktig tid. Det blir opplyst at avdeling psykisk helse og sosiale tjenester mangler tilstrekkelig kapasitet i form av bemanning og bemannede botiltak/institusjonsplasser, og at dette gir risiko for at personer med store psykiske helseproblemer og/eller rusproblemer ikke får nødvendig hjelp.

I undersøkelsen kommer det frem at kommunen mangler tilstrekkelig oversikt over antall hjelpetrenende innenfor rus og psykisk helse, og at behovene i sektoren potensielt kan

være større enn kommunen tidligere har antatt. Dette gjelder blant annet antall boliger til personer med rusproblemer. I budsjettet for 2016 påpekes det at neste fase i samhandlingsreformen vil kreve at det etableres flere egnede boligtilbud til personer med rus/psykiske problemer og at dette er en stor utfordring for kommunen. Kommunen har også kapasitetsutfordringer knyttet til personell innenfor dette området. Flere stille spørsmål ved stiller spørsmål ved hvor godt kommunen er forberedt på å ta unna økt press innen rusomsorg og psykiatriområdet når mer ansvar blir flyttet over på kommunen fra 2017.

Det blir foreslått å gjennomføre forvaltningsrevisjonsprosjekt av kapasitet og kompetanse innenfor rus- og psykiatriomsorgen i kommunen.

7.5 Bolig

Deloitte gjennomførte en forvaltningsrevisjon av eiendoms- og boligforvaltningen i Rana kommune i 2015-2016. I rapporten ble det pekt på en rekke forbedringsområder. Kommunestyret vedtok at rådmannen vil komme tilbake med en fremdriftsplan for oppfølging av tiltakspunktene i rapporten.

7.6 Oppfølging av flyktninger

I nylig gjennomført forvaltningsrevisjon av eiendoms- og boligforvaltningen i kommunen ble det pekt på utfordringer knyttet til å skaffe til veie bolig til det økende antallet flyktninger som kommer til kommunen, samt å sikre at allerede bosatte flyktninger i gjennomgangsboliger flytter over i egen bolig. I undersøkelsen revisjonen har gjennomført knyttet til overordnet analyse blir det pekt på at kommunen har utfordringer knyttet til å få flyktninger ut i arbeid, på grunn av blant annet språk/ manglende norskkunnskaper.

Revisjonen har videre fått opplyst at det vil bli gjennomført tilsyn knyttet til kommunens gjennomføring av introduksjonordningen for bosatt flyktninger. Deloitte kjenner ikke resultatet av dette tilsynet.

7.7 Sosiale tjenester

I undersøkelsen blir det vist til at NAV Rana ikke har tilstrekkelig med personell til oppfølging av sosialtjenestemottakere. Det blir opplyst at det på grunn av en utfordrende budsjettsituasjon har vært nødvendig å holde stillinger vakante, med den konsekvensen at NAV må prioritere mellom saker som skal behandles og følges opp. Det har da blitt prioritert å sikre at brukere får vurdert og behandlet søknader om økonomisk sosialhjelp, og dermed har det ikke vært ressurser til oppfølging av brukere. Det blir opplyst at stillinger vil bli holdt vakante også i 2016 på grunn av budsjettsituasjonen.

I undersøkelsen blir det pekt på at det er risiko for at NAV Rana ikke greier å skaffe midlertidig husvære til akutt bostedsløse, samt at man ikke greier å overholde tildelte budsjetttrammer.

Av KOSTRA-tall går det frem at Rana kommune har høyere netto driftsutgifter til sosialtjenesten per innbygger enn snittet i kommunegruppen. I 2015 brukte Rana 2317 kr. per innbygger til sosialtjenesten, mens kommunegruppen samme år i snitt brukte 2076 kr. per innbygger på sosialtjenesten (landet uten Oslo 1953 kr).

Videre viser KOSTRA-tallene at Rana kommune har lavere andel netto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp enn snittet i kommunegruppen (50,4 prosent i Rana i 2015, mot 53,5 prosent i kommunegruppen), og at Rana også har lavere andel netto driftsutgifter til tilbud til personer med rusproblemer enn gjennomsnittet i kommunegruppen (8,7 prosent i Rana i

2015, mot 13,9 prosent i kommunegruppen). KOSTRA- tallene viser samtidig at andelen sosialhjelpsmottakere i forhold til innbyggere er noe høyere i Rana enn i kommunegruppen og landet uten Oslo.

	Rana			Snitt kommunegruppe 13			Landet uten Oslo		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr. innbygger, konsern	2481	2412	2317	1968	2047	2076	1812	1907	1953
Netto driftsutg. til sosialtjenesten i prosent av samlede netto driftsutgifter, konsern	4,8	4,6	4,4	4,2	4,2	4,2	3,6	3,7	3,7
Andel netto driftsutg. til råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid, konsern	39,6	38,7	40,9	32,4	32,8	32,6	37,5	37,7	37,3
Andel netto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp, konsern	45,4	48,6	50,4	52,1	53,4	53,5	48,2	49,9	50,1
Andel netto driftsutgifter til tilbud til personer med rusproblemer, konsern	15	12,8	8,7	15,5	13,8	13,9	14,3	12,5	12,7
Sosialhjelpsmottakere	710	725	695	:	:	995	257	266	270
Andelen sosialhjelpsmottakere i forhold til innbyggere	2,7	2,8	2,7	:	:	2,5	2,5	2,5	2,5
Korrigerte driftsutgifter til sosialtjenesten pr. mottaker, konsern	46954	45143	44186	:	:	39855	38294	40318	40586
Gjennomsnittlig utbetaling pr. stønadsmåned	9170	9421	10023	..	..	..	..	..	..
Andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde	61,7	53,9	51,1	:	:	50,2	44,8	45,6	46,5

7.8 Krisesenter

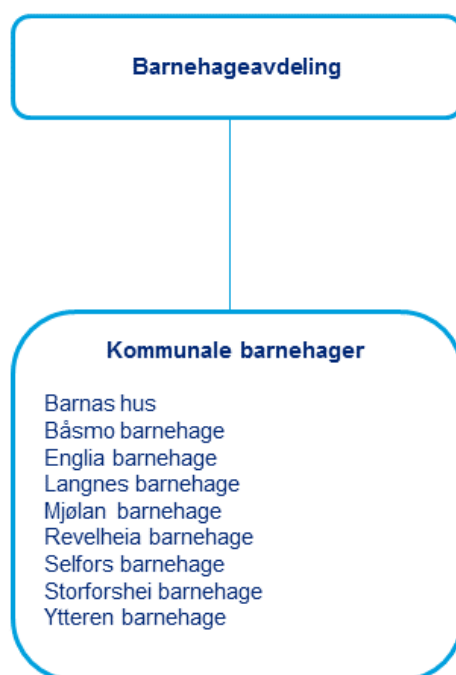
Av årsmeldingen fra 2014 går det frem at Rana samarbeider med kommunene Hemnes, Træna og Nesna om krisesenteret i Rana og at Lurøy og Radøy gikk ut av samarbeidet 01.06.2014.

I intervju blir det pekt på at kommunen opplever samarbeidet rundt driften av krisesenteret på Helgeland er utfordrende. Det blir vist til at en i Helgelandområdet bruker mye ressurser på drift av mange krisesenter, i stedet for å forsøke å samkjøre tjenestetilbudet mer.

8. Barnehage

Rana kommune har ni kommunale barnehager med 704 barn og 13 private barnehager med 700 barn.²

Figur 5: Organisering av barnehageavdelingen i Rana kommune

I budsjett for 2016 blir det pekt på at det vil være viktig for kommunen å følge utvikling i fødselstall og skolebegynnertall tett i økonomiplanperioden, da tallene vil kunne ha stor betydning for fordeling og omlegging av barnehageplasser for store (3-5 år) og små barn (0-3 år). De ulike plasstypene har ulike bemanningsnormer og arealkrav, og antall barn i de ulike alderssegmentene vil være avgjørende for kostnadene knyttet til tjenesteleveransen i avdelingen.

I undersøkelsen blir det opplyst at kommunen for tiden arbeider med å utarbeide et tilsynssystem for å føre kontroll over barnehagene i kommunen.

Det blir videre opplyst at det er etablert et avvikssystem hvor den enkelte barnehage kan melde alle typer avvik. I tillegg har kommunen etablert et foreldrehenvendelsessystem, der henvendelser fra foreldre blir registrert. Meldingene skal behandles og besvares innen 24 timer. Barnehagebestyrer får månedlig oversikt over henvendelsene i systemet.

² Rana kommune: Budsjett og økonomiplan 2016-2019.

Det blir opplyst at samarbeidet med barnevernet og PPT fungerer godt. Opptaksnemnda, bestående av helsesøster, barnevern, PPT, en barnehagestyrer og sekretær, forsøker å fange opp alle barn som er koblet til de ulike enhetene for å sikre oppfølging. I undersøkelsen blir det samtidig foreslått å gjennomføre forvaltningsrevisjon av samarbeid mellom barnehage og grunnskole om gode overganger. Det blir vist til at kommunen har arbeidet etter en veileder «Overgang til skolen - da klokka klang» som har vært brukt i to år, men dette har ikke fungert optimalt. Det blir samtidig opplyst at det nå føres avvik for alt som ikke gjøres etter denne veilederen og bestemmelsene der, og det følges opp tett.

KOSTRA-tall viser at Rana kommune har lavere netto driftsutgifter i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter enn snittet i kommunegruppen. I 2015 utgjorde netto driftsutgifter til barnehagesektoren 13,1 prosent av netto driftsutgifter totalt i Rana, mens tilsvarende tall for kommunegruppen var 15,9 prosent og 14,7 for landet uten Oslo.

I spørreundersøkelsen peker flere på at det ikke er tilstrekkelig mange barnehagelærere tilgjengelig i kommunen, og at det er behov for flere ansatte med barnehagekompetanse. Av KOSTRA-tallene går det frem at andel ansatte med barnehagelærerutdanning utgjorde 37,9 prosent i Rana kommune i 2015. Tilsvarende tall for kommunegruppen i 2015 var 36,5 prosent og 36,4 prosent for landet uten Oslo. Videre hadde Rana i 2015 en andel av ansatte med annen pedagogisk utdanning på 14,5 prosent (økt fra 4,7 prosent i 2013 og 7,2 prosent i 2015), mens samme tall for kommunegruppen var 7,1 prosent.

	Rana			Snitt kommunegruppe 13			Landet uten Oslo		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Netto driftsutgifter barnehagesektoren i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter, konsern	13,1	12,9	13,1	15,6	16,1	15,9	14,4	14,9	14,7
Netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år i kroner, barnehager, konsern	11723 8	12020 8	12751 4	11801 5	12754 9	13003 9	11876 3	12863 7	13054 9
Andel barn i kommunale barnehager i forhold til alle barn i barnehage	49,8	50,2	48,3	41,6	41,3	40,6	50,4	50,1	49,6
Andel ansatte med barnehagelærerutdanning	36,1	36,1	37,9	34,4	35	36,5	34,1	35	36,4
Andel ansatte med annen pedagogisk utdanning	4,7	7,2	14,5	3,3	4,4	7,1	3,4	4,3	7,5
Andel styrere og pedagogiske ledere med godkjent barnehagelærerutdanning	93	92,3	96,5	89,2	91,3	93	88,4	90,9	92,6
Andel styrere med annen pedagogisk utdanning	0	..	..	4,1	4,1	4	6,5	6,2	5,4
Andel pedagogiske ledere med annen pedagogisk utdanning	4,6	7,6	3,3	4,4	4,1	2,9	4,1	3,7	2,8
Andel barn som får ekstra ressurser til styrket tilbud til førskolebarn, i forhold til alle barn i barnehage. Alle barnehager	..	8,7	9,3	..	16,8	18,1	..	15,3	16,4
Leke- og oppholdsareal per barn i kommunale barnehager (m2)	5,2	4,9	5,1	5,2	5,3	5,4	5,7	5,8	5,8

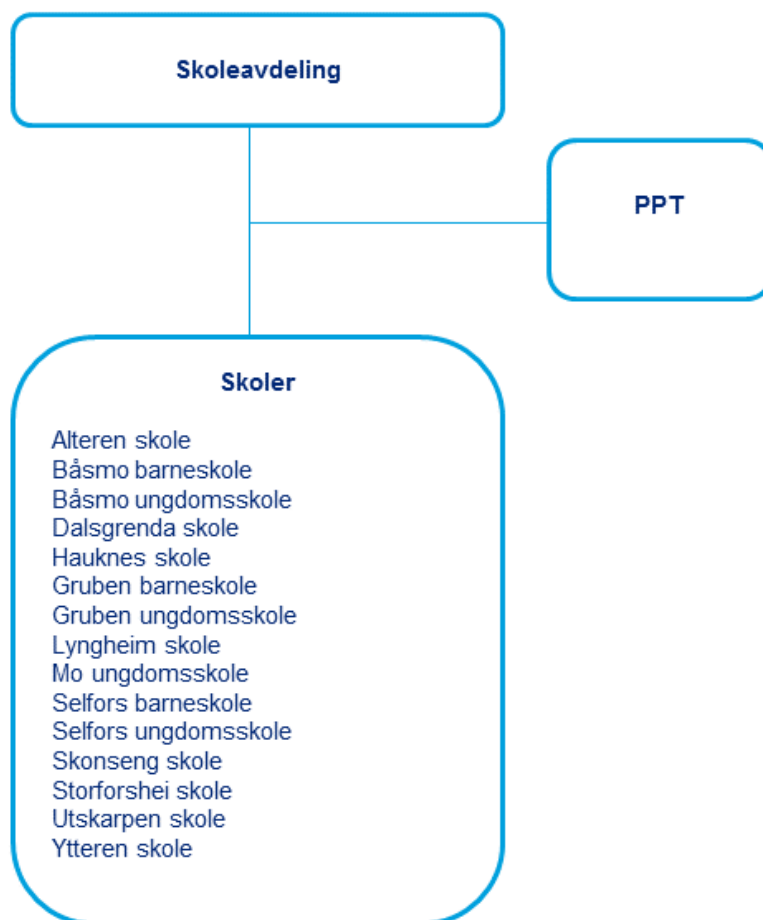
Leke- og oppholdsareal per barn i private barnehager (m2)	5,8	5,9	6	5,2	5,3	5,3	5,1	5,1	5,2
---	-----	-----	---	-----	-----	-----	-----	-----	-----

9. Skole og PPT

Det er 15 skoler under skoleavdelingen i Rana kommune. PPT - Rana er pedagogisk psykologisk tjeneste for kommunene Rana, Hemnes, Nesna, Rødøy og Nordland fylkeskommune.

Figur 6: Organisering av skoleavdelingen i Rana kommune

9.1 Grunnskole

I årsbudsjett for 2016 går det frem at det ved oppstart av skoleåret 2015/2016 var 3036 elever som mottok grunnskoleopplæring i Rana, fordelt på 15 skoler. Elevtallet har dermed ligget tilnærmet uendret fra skoleåret 2014/2015.

Av årsbudsjettet går det frem at skoleavdelingen i 2015 hadde et merforbruk på mellom 5 og 6 mill. kr. sett opp mot budsjett. Videre går det frem at ved oppstart av skoleåret 2015/2016, er bemanningen i Ranaskolen redusert med om lag 30 årsverk. Det blir pekt på at reduksjonen gjør at handlingsrom og fleksibilitet i tjenestetilbudet blir mindre, samtidig som kostnadene til variabel lønn øker. Det går frem av budsjettet at omtrent 90 prosent av skoleavdelingens totale budsjettramme er disponert til lønn, og at innsparringstiltak i avdeling

som hovedregel innebærer nedbemanning. Det blir pekt på at nedbemanning vil kunne innebære reduksjon i skolens evne til å drive system- og utviklingsarbeid, samt redusere kvaliteten på opplæringen i kommunen generelt. I undersøkelsen blir det opplyst fra flere at skoler i Rana mangler undervisningskompetanse i ulike fag som engelsk og matematikk som i tilstrekkelig grad tilfredsstillende endrede krav i forskrift til opplæringsloven innført i august 2015, samt tilstrekkelig kompetanse når det gjelder spesialpedagogikk. I undersøkelsen blir det av flere pekt på at det kan være vanskelig å nå mål knyttet til tilpasset opplæring og å oppfylle krav i opplæringsloven til fysisk og psykisk skolemiljø. Det blir opplyst fra flere at elever med krav på det, ikke får tilfredsstillende tilbud om tilpasset opplæring. Manglende ressurser, knapp bemanning og liten tilgang på vikarer blir pekt på som årsaker til at det kan være vanskelig å etterleve krav i opplæringsloven.

I budsjett for 2016 blir det pekt på som en utfordring at skolens utrustning, herunder inventar, læremateriell og IKT-verktøy, er mangelfull og at det avsettes mindre ressurser til disse formålene i Rana enn i sammenliknbare kommuner. I undersøkelsen peker flere også på at grunnskolene i Rana ikke har tilstrekkelig budsjett til å skaffe utstyr som er godt nok til bruk i moderne undervisning (IT-utstyr, oppdaterte lærebøker).

I undersøkelsen blir det også vist til utfordringer knyttet til skolemiljø, som dårlig ventilasjon i skolebygg og utilstrekkelig renhold.

KOSTRA-tall viser at per innbygger har Rana kommune høyere netto driftsutgifter til grunnskolesektoren enn gjennomsnittet i kommunegruppe 13. Driftsutgiftene per innbyggere til grunnskolesektoren ligger i overkant av 8000 kroner høyere i Rana enn for gjennomsnittet i 2015.

Når det gjelder spesialundervisning viser KOSTRA-tall at andelen elever i grunnskolen som mottok spesialundervisning i Rana kommune i 2015 var 9,8 prosent. Dette innebærer en nedgang fra 2013 og 2014. Andelen elever som mottok spesialundervisning lå imidlertid høyere i Rana enn snittet i kommunegruppen for øvrig, som var 7,4 prosent. I undersøkelsen blir det foreslått å gjennomføre forvaltningsrevisjon knyttet til hvordan kommunen arbeider med spesialundervisning og tilpasset opplæring.

Andelen elever i grunnskolen som får særskilt norskopplæring lå i 2015 på 4,3 prosent i Rana, mens tilsvarende tall for kommunegruppen var 6,1 prosent. Når det gjelder andelen elever i grunnskolen som får morsmålsopplæring, var denne i Rana 3 prosent i 2015. Dette er omtrent på nivå med kommunegruppe 13 hvor den samme andelen er 2,8 prosent.

Rana kommune har færre elever per kommunale skole enn gjennomsnittet i kommunegruppe 13. I 2015 var det i Rana 202 elever per kommunale skole, mens det i kommunegruppen i snitt var 284 elever per kommunale skole.

	Rana			Snitt kommunegruppe 13			Landet uten Oslo		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Netto driftsutgifter grunnskolesektor (202, 215, 222, 223), i prosent av samlede netto driftsutgifter, konsern	23,7	23,5	22,9	24,2	23,9	24,1	24,2	24	24,1
Netto driftsutgifter til grunnskolesektor (202, 215, 222, 223), per innbygger 6-15 år, konsern	101763	104789	102136	91177	92919	94052	98454	100976	102240

Andel elever i kommunens grunnskoler, av kommunens innbyggere 6-15 år	100,5	100,1	99	96,7	96	95,6	96,9	96,4	96
Andel elever i grunnskolen som får særskilt norskopplæring	4,6	4,1	4,3	7	6,6	6,1	5,7	5,5	5,3
Andel elever i grunnskolen som får morsmålsopplæring	2,9	2,6	3	3,5	3,1	2,8	2,7	2,5	2,3
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning	10,5	10,3	9,8	7,7	7,6	7,4	8,4	8,1	7,9
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning, 1.-4. trinn	4,2	3,8	3,7	4,9	4,9	4,9	5,5	5,2	5,2
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning, 5.-7. trinn	13	12,1	10,2	9	8,9	8,6	9,7	9,5	9,2
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning, 8.-10. trinn	15,6	16,8	17,5	10,2	10	9,8	10,8	10,5	10,3
Andel innbyggere 6-9 år i kommunal og privat SFO	40,2	36,3	38,7	66,1	65,2	64,4	61,8	60,9	60
Elever per kommunal skole	207	203	202	275	279	284	210	213	217
Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 1.-10. årstrinn	12,2	12,4	13,7	14,5	14,6	14,5	13,5	13,6	13,5
Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 1.-4. årstrinn	12,5	12,7	14,7	14,3	14,6	14,2	13,3	13,3	13,2
Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 5.-7. årstrinn	10,8	11,4	12,7	14	14,1	14,2	12,9	13	13
Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 8.-10. årstrinn	13,3	13	13,5	15,1	15,2	15,1	14,3	14,3	14,1
Andel elever med direkte overgang fra grunnskole til videregående opplæring	97,6	98,8	98,5	97,9	98,2	98	98	98,1	98,1
Gjennomsnittlige grunnskolepoeng	38,5	39,2	40,3	..	..	..	40	40,3	40,7
Andel lærere som er 60 år og eldre	10,8	12,9	..	11,9	12,1	..	12,2	12,4	..
Andel lærere i heltidsstilling	71,4	72,1	..	65	66	..	62,2	62,9	..
Andel lærere med universitets-/høgskoleutdanning og pedagogisk utdanning	88	90	..	87,7	88,6	..	87,1	87,8	..
Andel lærere med universitets-/høgskoleutdanning uten pedagogisk utdanning	5,1	3,2	..	6,4	5,7	..	6,3	5,6	..

9.2 Pedagogisk-psykologiske tjenester (PPT)

I årsbudsjett for Rana for 2016 går det fram at PPT Rana er bemannet med 15,2 stillinger, inkludert leder og sekretær. PPT har vært gjennom en nedbemanning siden skoleåret 13/14, og er siden da redusert med mer enn tre stillinger. På tross av nedbemanning blir det forutsett at PPT vil slite med å holde budsjett for 2015, og det er forventet et merforbruk på ca. 0,5 mill. kr.

Av budsjettet for 2016 går det frem at PPT har lang ventetid på utredning av enkeltelever og førskolebarn. Det forventes at ventetid vil kunne øke i takt med nedbemanning.

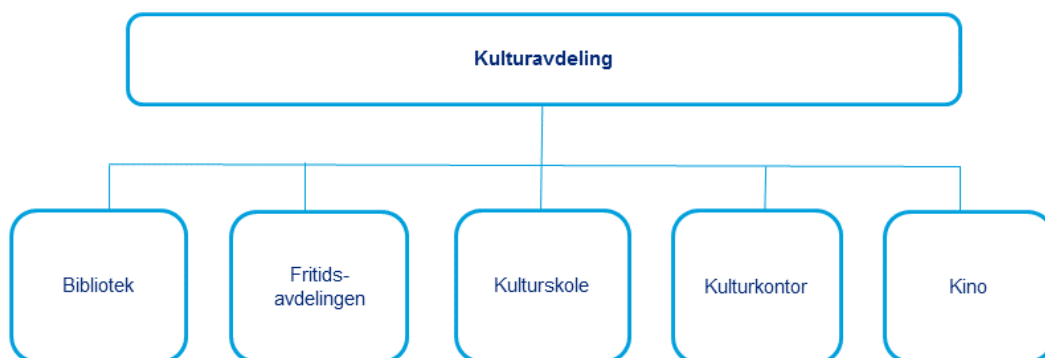
I undersøkelsen blir det pekt på at det kan være vanskelig å nå PPT i Rana sitt overordnede mål om ikke å ha venteliste, og at det forekommet at tilmeldte barn og voksne må vente lenge på hjelp og bistand fra PPT. Det blir trukket frem at antall henvisninger til PPT og redusert bemanning bidrar til at det er vanskelig å nå målet om å ikke ha venteliste, og at det per i dag er ventetid på sakkyndig vurdering fra PPT. I tillegg blir det pekt på at PPT mottar mange henvisninger som er komplekse, og som dermed krever mye ressurser å følge opp. Det blir også pekt på at utilstrekkelig bemanning går utover evnen til å drive systemrettet arbeid og til å følge opp samarbeidspartnere (skole og barnehage) på en tilstrekkelig måte.

I undersøkelsen blir det videre trukket frem at det ligger enkelte utfordringer for PPT Rana i grensesnittet mellom PPT som interkommunal tjeneste og Rana kommune som vertskommune for PPT-kontoret. For PPT Rana kan det være utfordrende å forholde seg til både mål og planer fra styret for den interkommunale tjeneste, og til føringer for driften som Rana kommune som vertskommune legger på PP-tjenesten.

10. Kultur

Kulturavdelingen i kommunen er organisert med fem underavdelinger. Organiseringen går frem av figuren under.

Figur 7: Organisering av kulturavdelingen i Rana kommune

I årsbudsjett og økonomiplan for 2016-2019 kommer det frem at arbeidet med ny strategiplan for kultur i Rana kommune er forsinket. Planen skulle vært fornyet i 2012, men arbeidet stoppet opp i påvente av at ny kultursjef var på plass og organisering for kulturavdelingen skulle fastsettes. Arbeidet med ny plan er nå tatt opp igjen.

I undersøkelsen blir det pekt på at kulturavdelingen i Rana kommune har utfordringer knyttet til avviksmelding og -behandling. Det blir opplyst at avdelingen mangler et fungerende system for avviksbehandling. Avviksmeldinger blir ikke registrert skriftlig, men kun overlevert muntlig til leder. Videre blir det opplyst at avdelingen har flere eldre rutiner som ikke er gjennomgått og oppdatert, og at enkelte interne rutiner dessuten ikke blir etterlevd. Kulturavdelingen har særlig utfordringer knyttet til etterleving av rutiner for utlån av utstyr. Det blir opplyst at det ikke alltid blir skrevet ned hvilket utstyr som er lånt ut, og at man dermed mangler oversikt over hvor ulikt utstyr befinner seg og hvem man må kontakte for å finne ut av om utstyr til utlån er tilgjengelig.

Tall fra KOSTRA viser at Rana kommune i 2015 ligger på nivå med gjennomsnittet for kommune gruppe 13 når det gjelder netto driftsutgifter for kultursektoren per innbygger. Rana kommune hadde i 2013 og 2014 høyere driftsutgifter til aktivitetstilbud for barn og unge per innbygger i aldersgruppen 6-20 år enn gjennomsnittet i kommunegruppen. I 2015 er denne utgiftsposten redusert og Rana kommune ligger nå under snittet for kommunegruppen og landet uten Oslo (kr 763 i Rana mot 806 for gjennomsnittet i kommunegruppe 13 og 824 kr for landet uten Oslo).

	Rana			Snitt kommunegruppe 13			Landet uten Oslo		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Netto driftsutgifter kultursektoren i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter, konsern	4,2	4,1	3,9	3,8	3,9	3,9	3,7	3,8	3,8
Netto driftsutgifter for kultursektoren per innbygger i kroner, konsern	2164	2166	2052	1806	1909	1893	1886	1991	1984
Netto driftsutgifter til aktivitetstilbud barn og unge per innbygger 6-20 år, konsern	1113	1129	763	859	886	806	861	881	824
Tilskudd til frivillige barne- og ungdomsforeninger per lag som mottar tilskudd, konsern	..	..	..	33401	41219	43935	22301	25072	27803
Antall frivillige lag som mottar kommunale driftstilskudd	173	65	108	3686	3641	3503	13999	13750	13173
Kommunale driftstilskudd til lag og foreninger pr lag som mottar tilskudd	21711	54000	27315	44414	51073	52069	33380	35660	36970
Netto driftsutgifter til kommunale musikk- og kulturskoler, i prosent av samlede netto driftsutgifter, konsern	0,5	0,5	0,4	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6	0,5
Netto driftsutgifter til kommunale musikk- og kulturskoler, per innbygger 6-15 år, konsern	2034	2073	1800	1821	1923	1807	2317	2444	2330
Andel elever (brukere) i grunnskolealder i kommunens musikk- og kulturskole, av antall barn i alderen 6-15 år	9,5	9,2	9,4	12	11	11	15,5	14,5	14,3
Andel barn i grunnskolealder som står på venteliste til kommunens musikk- og kulturskole, av antall barn i alderen 6-15 år	4,8	4,1	3,4	..	..	..	..	..	..

11. Tidligere gjennomførte forvaltningsrevisjoner

I forrige planperiode 2012-2015, ble det gjennomført forvaltningsrevisjon av

- Kommunal forvaltning av eiendom (2016)
- Saksbehandlingsrutiner MTA (2013)
- Innkjøpsrutiner og internkontroll (2012)
- PR-utvalgets midlertidige vedtak (2012)

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, a UK private company limited by guarantee, and its network of member firms, each of which is a legally separate and independent entity. Please see www.deloitte.no for a detailed description of the legal structure of Deloitte Touche Tohmatsu Limited and its member firms.

Deloitte Norway conducts business through two legally separate and independent limited liability companies; Deloitte AS, providing audit, consulting, financial advisory and risk management services, and Deloitte Advokatfirma AS, providing tax and legal services.

© 2016 Deloitte AS